

רפואה שנה או שנתים או שלש ולא הועיל להם עון להם שיהיו יחדיו [ב].
שצב כי על כל כבוד חופה (ישעי' ד' ה') סמוך לי' אשירה נא לידידי שירת דודי
 לכרמו (שם ה' א') ולמה קורא לפורעניות שיר ולמה משורר על זה. אלא
 ללמד על שירת חופה כיצד לשורר בחופה מחורבן הבית כדי למעט בשמחה זכר
 לירושלים ולכך אמר (שם ג' י"ח) יסיר [אדני] תפארת העכסים ואח"כ כבוד חופה [א]
 ואח"כ שיר של פורעניות ואמר רב המנונא זוטא וי לן דמיתנן [ב].

76

שצג כתיב (דהי"א ט"ז כ"ז) הוד והדר לפניו עזו וחדוה במקומו לכך אומר
 שהשמחה במעונו [א] לכך פסוק שיש בו רמז השם אומר בשמים ובארץ
 כגון ישמחו השמים ותגל הארץ (שם שם ל"א) ר"ת השם של ארבע אותיות כשיש
 גילה בארץ ברעדה [ב] או שמחה בשמים לפניו. כל המברך שהשמחה במעונו צריך
 לחקור אם קיימו וגילו ברעדה אם רעדה במקום גילה. אבל אם לוקח אדם אשה שאינה
 הגונה או היא לוקחת איש שאינו הגון או שניהם אינם הגונים או אין תרבות שם
 ונבול פה ביניהם או נשים יושבות בין האנשים שהרהורים שם [ג] לא יתכן לברך
 שהשמחה במעונו. ועל אלה וכיוצא בהם נאמר (ירמי' ט"ז י"ז) לא ישבתי בסוד
 משחקים ואעלוז וכתיב (ישעי' כ"ח ח') כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום
 (שם שם י"ב) ולא אבוא שמוע בגימטריא עשרה (א) אומרה שכונה לא אבו שמוע
 דברי תורה (קהלת ב' ב') ולשמחה מה זו עושה וכתיב מה זו (ב) בין ת"ח ובין לצים.
 כל מצוה הבאה עבירה על ידה מוטב שלא יעשה המצוה [ד] כמו מצוה לשמח תחתן
 ואם יש פריצים ויודע שבלא פריצות לא יהיה או אינו יכול להיות בלא הרהור או
 אינו יכול להיות מלראות בנשים אל יהיה שם. L
שצד נשים רגילות לטבול שלשה פעמים [א] במים טהורים וטהרתם [וגומ'] אטהר

אתכם (יחזקאל ל"ו
 לטהר אתכם [וגומ']
 יכנס ראשו במים ג'
 ובגלוליהם טמאות נ')

שצד (א) ר"ל שבפס'
 יוה"כ

פעמים הרי זה מגונה
 ובהגהותי פירשתי בס"ד
 סי' קצ"ט כע' כיט ובש'
 דלא כהריב"ש עיי"ש, ו
 ל"ג סע"ב הקורא את ש
 מדרך האסיים טובלי שחר
 שאמרו חכמים חייבי ה'
 וירא ק"ב רע"ב ת"ח אש
 ביה טומאה אחרא כגון
 דאערע ביה קרי קודם
 הבאתי מירושלמי שבועו
 עלתה לו לטומאה חמורה
 השמטות לסי' ד' סע' י"
 מ"י. [ב] ע' שו"ת תוון
 הזכיר מדברי רבינו כאן
 תר"ו אות ה' ולכאורה ל'
 לא נטהר עוד כי אם ר'
 טבילה בהכי שמכניס ר'
 דמכשירין פ"ד פירות ש'
 והפירות טהורין כו' מש'
 זהו לפי שלא הוכשרו ז'
 הכ"מ הטהרה אחרי עלות
 ביצה פ"ב ה"ב נפלו דלי
 הבור הרי נטבלו ומה הנ'
 הוצרך להתיר ההעלאה ז'
 הוחזק לדבר קל מחזיק
 נגמרה הטבילה ולכן עז'
 בכרכות כ"ב ב היה ע'
 ולהתכסות ולקרות עד ש'
 הרי שאחרי שהוציא רא'
 חו"מ סי' ע"ב שהעיר ב'
 בתוך המים כו' והביא
 דפשיטא להו שאינו צריך
 שמש, וע' בתשב"ץ ח"ג

פירוש

שצג (א) ר"ל אבוא כתיב באל"ף שהוא
 לרמו גמטריא עשרה. (ב) ר"ל שמנוקד
 זה בחולם וקאי על השמחה זו מה עושה
 בין ת"ח ולצים דרישי דקרא לשחוק אמרתי
 מהולל ר"ל כשיש הוללות ולצים מה זו עושה
 מוטב שלא יעשה המצוה.

ברית עולם

שצג. נשים יושבות בין האנשים שהרהורים שם
 לא יתכו לברך שהשמחה במעונו וכו'
 כן כתב הרב בית חדש בא"ה סימן ס"ב משם
 מנהגים וכמו שכתבתי לעיל סי' קס"ח ע"ש והרב
 בית שמואל שם כתבו משמו ונעלם מהם שהם
 דברי רבינו והרב כנה"ג שם רמז דברי רבינו
 רמז בעלמא ולא זכר להרב כ"ח אך הרב יר'
 אהרן הביא דברי רבינו כהוייתן ורמז לב"ח ע"ש.

שצד. נשים רגילות לטבול ג' פעמים וכי אטהר אתכם ומכל טומאותיכם ונתיב וטהרו וקדשו וכי'
 טהורים וטהרתם אטהר אתכם ואשר במסכת ירים הראשונים והשניים הרי משמע רק ב' פעמים כצ"ל.

מקור חסד

סנהדרין ל"ב ב, ויעוין בירושלמי סנהדרין ספ"ז ובנשמת חיים מאמר ג' פי"ח. [ב] בע"ח דכוונת
 רבינו אינה מבוארת אם דעתו שיוציאה בגט וע' באהע"ז סי' קנ"ד סי' קפ"ז סע' יב.
שצב. [א] שגזרו על עטרות חתנים ע' סוטה מ"ט סע"א. [ב] ברכות ל"א א.
שצג. [א] ע' כתובות ח' ע"א. [ב] ע' ברכות ל' ע"ב. [ג] ע' אהע"ז סי' ס"ב ולהלן סי'
 תתשי"ב ובהגהותי שם, ועמש"כ הגה"ד"א ביוסף אומץ סי' מ"ה, ובמשנ"ח משו"ת מהר"י
 אטנא יהודה יעלה ח"ב סי' מ"ה. [ד] ע' ירושלמי חלה פ"א ה"א אין עבירה מצוה.
שצד. [א] ע' פרה פ"ג מ"ח אישי כה"ג טבול אחת, ויעוין במט' דרך ארץ פ"י הטובל שני

ספר חסידים

כ"ג ינו יתקב גחסי

הוציא מוסד הרב קוק - ירושלים ג.ג.ט

תתשיח אחד בא לפני חכמים א"ל תודיעוני מה לעשות שיהא לי תאוה אצל אשה ולא רצו להודיעו כי ידעו חכמים שהיא זונה [א].

תתשיט מן דדמך ר' אלעזר בר' שמעון שלח רבי תבע באיתתי (א) א"ל כלי שנשתמש בו קודם ישתמש בו חול [א] נפ"מ אם אחד אומר לצדיק לך לפלוגית אשת אותו חכם וצדיק ודבר לה שתנשא לי וזה שביקש הוא הדיוט לא יעסוק בה שתנשא לאותו הדיוט [ב].

תתשכ המברך שהשמחה במעונו צריך לתקור אם קיימו וגילו ברעדה (תהלים ב' י"א) אם רעדה במקום גילה קיימו [א] אבל אם אדם לוקח לו אשה שאינה הוגנת או הוא אינו הגון או שניהם אינם מהוגנים או אין תרבות שם וניבול פה ביניהם או נשים יושבות בין האנשים שהרחורים שם לא יתכן לברך שהשמחה במעונו [ב].

תתשכא אין לאדם להתכבד בממון של אחרים כגון אחד שעשה נשואים לבנו או לבתו ושלח למקום אחד לבא לנשואים והאורחים יתאכסנו בבתי אחרים הרי ג' או ד' פעמים יאכלו מסעודת נשואין והשאר מסעודת בעלי בתים שכניו נמצא מתכבד בחסרון של אחרים הרי מחסר לאחרים ממונם. תתשכב כתיב (יחזקאל ט"ז ט') וארצהצן במים ואשטוף דמיך צריכה טבילה קודם נשואין אע"פ שלא ראתה דם [א].

תתשכג יש מדה במקור הנשים יש אשה שיש לה וסת קבוע הרי יכול אדם להזהר שיתרחק עונה מאשתו [א] ויש אשה שאין לה וסת קבוע שאין הבעל יודע להזהר. ויש אשה שאם יבעול הבעל אותה לאחר הבעילה גיד אם תקנה

פ י ר ו ש

ברית עולם

תתשיט (א) לפי הנוסחא שלפנינו משמע שלא הי' לפניו גי' שלחה לי כו' אלא א"ל כלי כו' ובאמת לא שלחה לרבי כלי כו' אלא א"ל לשליח כלי כו' וה"ק לשליח כלי כו' וא"כ לא היה לך לזיוות שליח ולעסוק בה ולפ"ז אתי שפיר טפי מה שקאמר נפ"מ אם אחד כו' לא יעסוק כו'.

אלף קיט. שלח רבי תבע באיתתיה וכו' פרק הפועלים ומדברי הש"ע מפה שהשיבה רבי נראה קצת דידע רבי מה שאמרה הסך הרב המפרש אלא דייל דת"י לא כיונה שיאמר לרבי ושלוחא הוא דעוית ויותר נראה שהשליח אמר דברים ששמעותן שמאחר שהיתה אשת רבי אלעזר אינה רוצה בו ודוק.

מ ק ו ר ח ס ד

תתשיח. [א] כלומר בלי ראייה ברורה שיוכל לגרשה וע' מגילה י"ב א איהו בקרי ואתתיה בבוציני. תתשיט. [א] ע' בהמפרש ובברית עולם להגחיד"א מש"כ וברור שמקור דברי רבינו הגה מירושלמי שבת פ"י ה"ה ששם הגי' אמרה ליה כלי וכו'. [ב] בע"ח ע' מהנה חיים ח"ג אהע"ז סי' כ"ו.

תתשכ. [א] ע' יומא ד' ע"ב ובאהע"ז סי' ס"ב. [ב] יעוין בקונטרס המנהגים שבסוף הלבוש או"ח אות ל"ו שהביא דברי רבינו אלו וכתב ואין נוהרין עכשיו בזה ואפשר משום דעכשיו מורגלות הנשים בין האנשים ואין כאן הרהורי עבירה כל כך דמאי עלן כקאקי חירדי מתוך רוב הרגלן בינינו יכיון דדשו דשו עכ"ל, וע' תוס' ע"ז נ' ע"א ד"ה ה"ג וכו' צורתא דזוזא שרגיל לראות תדיר לא שייך בה הפנאה, ובעבה"ג משו"ת הב"ת החדשות סי' ג"ה דנתפשט המנהג כן עפ"ד רבינו.

תתשכב. [א] גדה ס"ו סע"א, ועיין לעיל סי' שפ"ט. תתשכג. [א] ע' שבועות י"ח ב.

76

לתשלום שלימות מלאכת המנהגים אכתוב לך בסוף ב' הלבושים הללו, קצת כללים ממנהגי מוהר"ר אייזק מירנא מן הדברים הבאים לפרקים, ופעמיים כאשר יורונו מן השמים, למען לא יחסר לך אפילו רקמ"ה אחת מרקמת הלבושים ולא תצטרך לשום ספר אחר, וברקמות תובל למלך, והם ל"ו סעיפים.

הפטרה שוש אשיש שאינה (א) תדירה לפרשה זו כי אם לחתונה.

ד מילה שתהיה כשבת, אומרים: יוצר, אות כריתות. אופן, אורה אימה, זולת, אות ברית. גאולה, יום ליבשה, שיש בה ג"כ מענין מילה, מבטן לשמך המה נימולים. ואם אירע מילה בשבתות שבין פסח לעצרת, או אומרים יוצר ואופן דמילה, והשאר השייך לאותו שבת, ואומרים יום ליבשה שהוא גאולה דמילה, קודם שירה חדשה, וגאולה דאותו שבת במקומה קודם גאל ישראל. ואע"ג דתדיר ושאינו תדיר קודם, שאני יום ליבשה דשייכא לשירה חדשה יותר. וכן אם ר"ח ושבת בין פסח לעצרת כגון ר"ח אייר שחל בשבת, כתב במנהגים שאומרים יוצר ואופן דר"ח והשאר השייך לאותו שבת. וכבר כתבתי בסמ"ט חצ"ג [סעיף ד] דהיה נ"ל שכתב זה לפי מנהגו שכתב שאין אומרים בשבתות שבין פסח לעצרת ויצרות רק אהבות ומאורות וזולתות וגאולות כמו שכתב שם במנהגיו, אבל במדינות אלו שאומרים גם יצרות בכל השבתות הללו, ואומרים לעולם כשבת שנייה שאחר הפסח ארנן חסדך לבוקר, גם אם יבא ר"ח אייר בשבת נ"ל לומר אותו היוצר שהוא ארנן חסדך לבקר, שהוא לנו תדיר בשבת זה ותדיר קודם ולא אילת השחר לר"ח שאינו תדיר לכא בשבת, ואח"כ לאופן אומרים אופן דר"ח שהוא אביד הגביר, ואח"כ מאורה דאותו שבת איזמתי שמדוי ועלוי וכל השייך לאותו שבת, שהם תחנות ובקשות לאלו השבתות שבין הפסח ועצרת, מפני שהיו בהם כמה צרות וגזירות לקדמונינו שנאשכנו כמו שכתבתי בסמ"ט חצ"ג ורחמנא ליצלן. ואף אם תמצא לומר דר"ח מקרי תדיר יותר מיוצר ארנן, משום דאי אפשר שלא יבא לפחות שני פעמים בשנה קביעות ר"ח בשבת, ומה הטעם נ"ל ג"כ שאנו מקדימין לעיל בקריאה בספר תורה כשאייר ר"ח בשבת באחת מן הפרשיות דשל ר"ח קודם לאותה פרשה כמו שכתבתי בפנים וגם לקמן סעיף כ"ה בעוה"י, מ"מ (ו) למה נאמר ג"כ אחריו אביד הגביר ולא אופן דאותו שבת, ואולי משום דק"ל אביד הגביר שבה גדול הוא והוזכר בו בפירוש ר"ח, משא"כ באופנים שלנו שאנו אומרים באלו השבתות שאין בהם מעין המאורע כלל, וזה הטעם מספיק ג"כ לאופן דמילה כשחלה באלו השבתות. אבל היוצרות שאומרים באלו הארצות שהם

א ראש חדש ושבת אומרים: יוצר, אילת השחר. אופן, אביד הגביר. זולת, אמונתך. הפטרה [ישעיה טו, א] השמים כסאי.

ב חתונה שתהיה כשבת אומרים: נשמת ישרים. יוצר, אייחד. אופן, כבודו אופר. זולת, אמהות. וכשקורין החתן לתורה אומרים: מרשות, שארית. אתנייה שבחיה, במקהלות, מי שבירך, אלוה מני עד. הפטרה [שם סא, י] שוש אשיש. ושוש אשיש כחתונה דוחה כל התפטרות, חוץ מר"ח, ומחר חדש, ושירה דבורה, והנוכה, וד' פרשיות, ודברי, שמעו, חוון, נתמו, ותאמר, עניה, אנכי, רני, קומי שד"ש, וטעמא משום דאלו התפטרות מנהג קדומים הוא דכתובים קצתם בפסיקתא וקצתם בתלמוד לכך קבעין להו יותר ולא דחינן להו. והתפטר ר"ח ג"כ אינה דוחה הד' פרשיות, כי הד' פרשיות כתובים בש"ס וקבועים ביותר, וקל וחומר מחר חדש שאינו דוחה הד' פרשיות, וגם סימן דש"ח אינו נדחה מפני ר"ח, כי ר"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין שמעו ולא השמים כסאי כדכתיבנא לעיל סימן תקמ"ט.

ג ואם אירע ראש חודש כשבת שסימנה גו"ע אר"ק שד"ש, כגון ר"ח אלול שחל להיות בשבת מפטירין השמים כסאי כדכתיבנא טעמא לעיל ס' תקמ"ט. ואם יש חתונה באלו השבתות מפטירין אלו התפטרות וגם בשוש אשיש מקצתה עד ישיש עליך אלהיך, וגם בר' פרשיות או בשאר ר"ח ומחר חדש ושבת שירה והנוכה (א) שאין נדחין מפני הפטרת חתן ואירע בהם חתונה, מפטירין אותן התפטרות וגם בשוש אשיש עד אלהיך, ואע"ג שאין מדלגין מנביא לנביא, היינו בימיהם שכל ספריהם היו כתובים בגליון ולא רצו להאריך בגלילה משום כבוד ציבור, אבל האידנא דהתפטרות שלנו כתובים בקונטרסים ואפשר לסימן שימצא מהר מה שירצה בלא גלילה שאין כאן הארכה וליכא משום כבוד ציבור שפיר דמי. ויחיד החזר הפרשה ביום ששי ומנהגו (ב) לחזור גם התפטרות ויהיה חתונה באותו שבת, חזר הפטרת השבוע ולא שוש אשיש, שהרי בו ביום הששי שהוא רוצה לצאת בו ידי קריאתו של מקרא וחרגום באותה שבוע עדיין אין כאן חובת החתונה, ואע"פ שהציבור לא יאמרו הפטרה זו בשבת, מכל מקום עיקר הטעם שהוא חזר אותה התפטרות הוא כדי שיהא בקי בה וידע בכל שנה מה מפטירין לפרשה זו, א"כ איך יהיה שייך לקרות

אליה זוטא

(ד) לא ידעתי מאי קושיא, דאם הטעם כיצור דר"ח תדיר אם כן הוא הדין באופן. גם למאי דמסיק בסוף סעיף דבמדינות אלו יוצר דההיא שבת ואופן דר"ח מפני דר"ח תדיר, קשה א"כ נימא נמי יוצר דר"ח. וצ"ל דס"ל דכיון שנוכר ביצור בקשות מצרות וגזרות אף שר"ח תדיר אין לומר אלא דבר אחד מר"ח או יוצר או אופן, ומן הדין היה ראוי לומר יוצר דר"ח שהוא ראשון של יצרות ותדיר קודם, אלא משום דבאופן אינו מעין המאורע אמרינן אופן דר"ח, וכיון דאמרינן אופן דר"ח ס"ל דרי בזה ואמרינן יוצר דשבת, אבל הוא דחוק, ועיין עוד מ"ש לעיל סימן חצ"ג סעיף ד':

(א) עיין לעיל סימן תרס"ד מזה:
(ב) עיין מ"ש לעיל סוף סימן רפ"ה דלא ס"ל ללבוש בזה כרמ"א שנהגין כך לקרות הפטרה, וכן מוכח הכא דאל"כ לא ה"ל לכתוב ומנהגו לחזור אלא ומנהג לחזור כדאיתא בהגהת מנהגים:
(ג) טעם זה כתב מנפשיה, והוא דחוק דלמא צריך שיהא בקי וידע מה שקורין בשבת זו. גם אישתמיט ליה פסקי מהרא"י סימן ק"א שכתב הטעם דאם היו חוזרין שוש אשיש א"כ אם יארעו הרבה חתונות בשנה שבת אחר שבת וכי יחזור בכל שבת שוש אשיש, טורח זו למה:

בסעודת מילה מן המעם אשר כתבתי שאין עכשיו שמחה בהן, לכן נוהגין לעשות ג"כ אלו הסעודות אפילו בימים טובים שאין כאן משום עירוב שמחה בשמחה.

76 ל"ו אין מברכין ד' ברכות בפחות מעשרה, דכתיב גבי בועז (והוה ה' ויקח עשרה אנשים מוקני העיר וגו', ואמרינן לברך ברכת חתנים. אמרו בספר חסידים [ס"ה שצ"ג] כל מקום שאנשים וגושים רואין זה את זה כגון בסעודת נישואין אין לברך שהשמחה במעוננו, לפי שאין שמחה לפני הקב"ה כשיש בו

הרהורי עכירה ע"כ, ואין נוהגין עכשיו כזה, ואפשר משום דעכשיו מורגלות הנשים הרבה בין האנשים ואין כאן הרהורי עבירה כל כך, דדמיין עלן בקאקי חיוורא מתוך רוב הרגלן בנינו וכיון דדשו דשו, ובכ"ז יוכנו הש"י לראות בשמחה ביאת גואלינו ובבנינו בית מקדשינו ולשכון שכינתו בתוכינו אמן כן יהי רצון, ואשרי כל חובי ל"ו.

פליק פליק פליק

אליה זוטא

שכן כן ז' כיון דיש רווחא שכן ז' אומר קדיש ולא אמרינן שידחה בן ל' כל ז' לגמרי. גם הט"ו מרלא הביא הך סיומא של תשובת משאת בנימין נ"ל דס"ל כש"ך בזה, ולא הביא תירוצו אלא ללמוד ממנו חילוק הנ"ל כדסיים זה לשונו, וחילוק נכון הוא ע"כ. גם הש"ך פסק בס"ק ז' שם חילוק זה ואפילו הכי פסק דיש לכן ל' קדיש א', גם סיים והכי נהוג. ואגב אודיע מה ששמעתי בשם גדולים למעשה ביש ג' יאר צייט והטילו גורל ויש לאחד (כ"ז) [ב'] ולשנים לכל אחד (ל') [א']. דבטל הגורל למפרע וצריכין כולם להטיל גורל חדש, וראייתם ממשנה יומא דף כ"ב [ע"א] דאם שניהם שוין הממונה אומר להן הצביעו, וברשי"א אומר לכולם ע"כ, ולענין אפטר לחלק קצת דהתם אי אפשר להטיל גורל באצבעות שנים כמ"ש תו"ט שם:

תשובה ג. בספרי אליה זוטא הנ"ל כתבתי שיש לחלק דרוקא בעירוב דהטעם משום איבה שלא יאמר אני מביא שלימה והוא פרוסה הוא דהוי כשלימה בפי חלון דף פ"א שלא יהא איבה שיאמרו שנטל חלה ממנו, אבל לברך עליה לשבת ולכבוד לשם יתברך שנותן לו בשלימות, כיון שדינא להפריש חלה מעיסה אין דינו בשלימה. וראיה לחילוק זה מ"ש ב"י בסימן תקנ"ב זה לשונו, אף שלענין עירוב נידון כשני תכשילין כאן אינו אלא כתכשיל אחד לפי שאינו דרך חשיבות עיי"ש. ועוד ראה מ"ש ב"י סימן קס"ח בשם הרוקח [ס"ה שנט] זה לשונו, אם יש לאדם שני חצאי לחם ואין לו לחם שלם יתכרם ביחד כעץ שלא יהא נראה ודינו כדיון שלם, ואפילו בשבת יכול לתכרם כדמשמע פ' חלון עכ"ל, וכ"כ בש"ע שם. ובש"ס שם נאמר דין דניטל חלה ודין דתפרן בקיסם תכופין וסמוכין יחד, ואפילו דין דחלה נאמר קודם ואמאי לא כתבו דין דניטל חלה. גם לאשמעינן חילוק הש"ס דרוקא בחלת נחוחם שהוא חלק מ"ה הוי כשלם ולא בחלת בעל הבית, אלא ודאי ס"ל דרוקא לענין מחברן למדינן משם דהא הוא כשלם ממש אבל לא בדין דניטל חלה (ועיין במדרכי סוף פרק חלון וצ"ע). ועוד יתבאר דין זה כשנדר לעומק הדברים, דלכאורה תימא על ב"י, דעינתו ברוקח גופיה סימן ש"ט שלא העתיק לשונו כראוי אלא שינה בדבריו, דהרוקח לא הזכיר לשון זה ואין לו לחם שלם כלל, ואי ס"ל לב"י מסבא לא ה"ל להכניסו בלשון הרוקח. גם בש"ס נראה דאף שיש לו לחם שלם מערבין בה כיון שרינו כדיון שלם. גם לשון ואפילו בשבת יכול לתכרם לא נזכר ברוקח כלל אלא זה לשונו ואפילו בשבת ע"כ, פירושו דשרי ללחם משנה אבל מדין דמחברן בשבת לא מיירי. ומצאתי באגור סימן ר"י שהעתיקו כמו ב"י וממנו נראה שלקח הב"י דבריו, וגם עליו התמיה. לכן נלע"ד דקשיא להם בדברי רוקח קשייתי שלא כתב גמ' דין דניטל חלה, גם לשון כדמשמע פ' חלון אינו מדוקדק. לכן פירוש דס"ל שיש לחלק בין דין דמוציא לעירובין בין בניטל חלה בין תפרן בקיסם [דלא] כמו שהזכרתי, והא דכתב הרוקח דין דתפרן בקיסם היינו באין לו לחם שלם דאו מותר אפילו בפרוסה דבשכיל שאין לו לחם שלם ודאי לא יניח מלאכול, וקאמר דאם אפשר לחפרן בקיסם יעשה משום דדינו כשלם ועדיף עכ"פ משנשאר פרוסה, וזה שכתב כדמשמע פ' חלון, ולכן לא כתב דין דניטל חלה דאם יש לחם שלם אינו יוצא בזה ואם אין לו שלם פשיטא דמותר דלא גרע מפרוסה לגמרי. וזה קשיא להם על מ"ש רוקח אפילו בשבת מאי קמ"ל, הא באין לו שלם מיירי וודאי כשאין לו שלם מותר גם בשבת בפרוסה ולא יניח אכילתו, לזה כתבו שיכול לתכרם ר"ל דקמ"ל שיכול

תשובה ד. נ"ל עיקר חתיקוניס, כי יש תימא על חזקוני, דעינתי בפירוש רש"י שם דף ס"ד זה לשונו מי כתיב ימצה ימצה כתיב דמילא יהא דם מצוי אצל יסוד עכ"ל, הרי דבין לס"ד ובין למסקנא כתיב בה"א אלא דהשינוי בנקודות. וכן מצאתי בתו"ט וספר ברכת הובח זה לשונו, מי כתיב ימצה בשר"א ופת"ח אלא ימצה כתיב ע"כ, הרי דצ"ל בה"א, וכן מצאתי במסורה, וכן שמעתי שזקני הגאון ז"ל פסל ספר תורה שהיה כתוב ימצא כאל"ף:

תשובה ה. בדקתי ברמב"ם הלכות ספר תורה חשב זה לסתומה, אלא דכסף משנה כתב זה לשונו, ברפוס פורטיגאל אין שם פרשה כלל וא"כ צריך להעביר הקולמוס עליה, וכן נמצא בספר רבינו מוגה עכ"ל, גם וא"כ וודאי צריך הכותב לכתוב בסוף פסוק, וכ"כ אור תורה עיי"ש. גם דעתי נוטה לפסול כל ספרי תורה הכתובים בסתמות, ואף שרמ"א ביר"ד סימן רע"ה כתב אם נמצא ס"ת וכו' אין לפסלה כי יש גדולים וכו', היינו כשנמצא בשום פוסק חולק, אבל הכא שאין נמצא שום חולק פסול, דאם נמצא חולק לא היה נמנע הכסף משנה להביאו. ואותן ספרי תורה הכתובים בסתומת נראה שהיה נכתבים על פי סדר הרמב"ם בטעות. גם בלחם המורות הלכות ס"ת העתיק דברי רמב"ם סתם כאשר הגיה אותו כסף משנה. גם נ"ל ראה גדולה דהגהת כסף משנה אמיתית ברמב"ם, מדכתב בסוף מגין הסתומות [שבספר דברים] קכ"ד, ואי זה נמי סתומה צא וחשוב ויהא קכ"ה, וכן בחשכון מגין סתומות שבכל התורה מנה (שע"ט) [שע"ז], וכשתחשוב גם זה יהא (ש"פ) [שע"ח]:

תשובה ו. צריכין להתיישב בדבר, וודאי כשהיא מלא פסולה מדודישין עלה תומם חסר ובתמר תאומים מלא לפי ששיניהם צדיקים וכו'. אך צ"ע דחזקוני פירש תומם חסר יו"ד ע"כ, וא"כ אם הוא מלא ביר"ד פסול, אבל באבן עזרא פירש תומים חסר אל"ף, וכן פירש מתנת כהונה, וכ"כ גור אריה דבא להורות שאחד צדיק ואחד רשע, ולפי"ז הדבר הלוי באל"ף ולא ביר"ד, ובעל הטורים פירש חסר יו"ד ואל"ף כנגד י"א שבטיים שהיתה ראוי להוליד ע"כ, ולפי"ז אם הוא מלא ביר"ד או באל"ף פסול. וצ"ע דכל אחד מגדולים הנ"ל כתב דבריו בסתם ולא הזכיר מפי שאר גדולים הנ"ל. ונלע"ד ראה לבעל הטורים מדפירש רש"י פרשת תרומה ויחזיקו יהיו תמים כמו תאומים, משמע דתמים ביר"ד לאו חסר הוא, גם מדכתוב קודם זה ויהיו תאומים באל"ף בלא יו"ד אלמא דמלא באל"ף לאו חסר הוא דהא הקדשים היו דומין זה לזה, כן נ"ל.

ספרי הקדשים
לבוש החור
הגוי"ל ל מוצא פסג צ"מ
א"ת חק"ל
בכרון אגרון

Byman, Zerk, Elmlech, 170's-180's

ספר

דרך פקודיך

השלם

על מצות התורה

מאת כבוד קדושת מרנא ורבנא אדמו"ר הרה"ק סיני ועוקר הרים
בוצינא דנהורא אספקלריא המאירה רבן ומאורן
של ישראל קדוש יאמר לו רבינו המפורסם

מרן רבי **צבי אלימלך שפירא** זצוקלה"ה

אבד"ק דינוב יצ"ו

נערך מחדש מכואר עם הוספות חדשות מכתב יד
שלא נדפסו עד הנה עם

הגהות הצבי והצדק

ע"י המסדר ומגיה ברוב עמל ויגיעה
צבי אלימלך פאנעט
אבדק"ק קוסון
נכד המחבר

השט"ד

בני ברק

ע"י ענין כשהיית הולך בדרך ונהנית במראה עיניך. והאריך הצדיק בזה ובכאן הראתיך רק לדוגמא ואתה תשכיל ותבין.

לשקול בפלס הדיבורים שמדבר עם האשה שלא יעדיף תיבה אחת הבלתי מוצרכת.

עוד נכלל בכלל אזהרה זו, אזהרה מדיבורי המותרות עם האשה כמו שהזהירו חז"ל [אבות פ"א ה] אל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו ק"ו וכו'. ומידי דברי בזה אזכור להזכיר [להזהיר] זה לי ולבני גילי מה שנראה לי בזה, דהנה לפי הדין כמעט הוא דבר שאי אפשר להזיזו כי צריך האדם לספור ולמנות התיבות שמוציא מפיו בעת דברו עם האשה שלא יוסיף תיבה אחת בשפת יתו כמ"ש בגמ' [עירובין נג:] בההוא דשאל לאיתתא באינו דרך ללוד והשיבה לו גלילי שוטה לא כך אמרו חכמים אל תרבה שיחה וכו'. דהיה לו לומר באיזה ללוד, הנה על שאמר תיבה יתירה שהיה אפשר לקצר הוכיחתו. הנה בענין הזה כמעט אי אפשר ליזהר, ובפרט העוסק במשא ומתן וכיוצא, הנה המון עם הדבר הזה הוא להם כשחוק ולא יחשבו לעון אפילו המרבה לספר בדברי שחוק וליצנות עמהם וחושב שהמחמיר בזה ממדת חסידות, והנה עוברים על דברי חז"ל בשאט בנפש ועונשם סגי, אין התימא עליהם כי לא יבינו אל פעולת ד', הן המה דברי חז"ל אשר רוח ד' דיבר בהם, אבל מן התימא על בעלי תורה ויראת השם אינן נזהרים בזה

ולא מצאתי לי היתר מספיק בעניינים כאלה, רק תמכתי יתירותי על הענין הנאמר בספר חסידים [סימן שצ"ג וס"ב תתש"כ] הובא בבית שמואל באה"ע [סימן ס"ב סק"א] הבסעודות חתונה אם ישנם לשם אנשים ונשים בחדר אחד לא יאמרו בברכת הזימון נברך שהשמחה במעונך כי כפיכול אין שמחה במקום שיצאה"ר שולט^ס, והנה לא ראינו מעולם מי שחשש לזה, ומצאתי בלבוש במנהגים [סוף או"ח] כתב דעכשיו אין נזהרין בזה, אפשר משום דנשים מורגלות בינינו עכשיו הרבה בין האנשים (היינו במשא ומתן ואומנות וחנויות וכיוצא) ואין כאן הרהורי עבירה כל כך דרמין עלן כי קאקי חיורי מתוך רוב הרגלן בינינו וכיון דדשו דשו עכ"ל. וצריך לומר לפי"ז דבעת שהיה קרן ישראל על מכונו והיתה הפרנסה מצויה לא היו רואים שום אשה בחוץ כי לא היו עוסקים במשא ומתן, וא"כ כאשר הזדמן לאדם לראות איזה אשה היה חידוש ונפל ההרהור במחשבה ובלב, משא"כ עתה בכובד הגלות וקושי הפרנסה, הנשים עוסקות במשא ומתן, אין כאן חידוש בראיית נשים כי הוא דבר המורגל ולא יתפעל האדם כ"כ בהרהור.

אל תרבה שיחה עם האשה

שלא לומר שהשמחה במעונך כשאנשים ונשים ביחד

הגהות הצבי והצדק

פו) ע"י שו"ת יוסף אומץ סימן מ"ז וז"ל, דמ"ש הרב ב"ח והרב בית שמואל באה"ע סימן ס"ב דאין לברך שהשמחה במעונך אם אנשים ונשים יחדיו, וכתבו כן משם המנהגים, נעלם מהם שהם דברי ספר חסידים שם סימן שצ"ג, ועתה ראיתי בסוף לבוש א"ח במנהגי מהר"ר אייזק טירנא שהביאו שם שהביאו משם

ספר חסידים וא"כ להכי לא הוצרכו הרב ב"ח והרב בית שמואל להזכיר ספר חסידים כיון שבמנהגים דמייתו הזכיר ספר חסידים, ובבית מאיר ס"ס ס"ב כתב דלא הזהיר הספר חסידים אלא כשיושבין דרך פריצות אבל במקום שאין יחוד ולא פריצות מברכין שהשמחה במעונך.

א"י
הש
הדי
אב
הע
(כי
הו
נאו
הד
לה
כא

כשמדבר עם
האשה יסתכל
לצד אחר

ש
וכ
הי
לד
או
לד
ענ
יע
פנ
ח
עו
לו
כי
וא

סו
קי
וכ
ה
ת

בר עם
הבלתי

מעניינים
על הענין
ה"ג וסי'
כשאנשים
ונשים
ע [סימן
ישנם
יאמרו
מעוננו,
יצעה"ר
ם מי
מנהגים
בזה,
בינינו
כמשא
ין כאן
קאקי
דדשו
שהיה
מנסה
רץ כי
נאשר
היה
בלב,
קושי
ין אין
דבר
יהור.

שמדבר עם
האשה יסתכל
לצד אחר

דרך

מצות לא תעשה לה

איסור אשת איש + חלק הדיבור

פקודין

שלם

8

א"כ הכי נמי בנידון דידן בענין מרבית השיחה י"ל שלא יתפעל האדם במרבית הדיבור לבא לידי הרהור מחמת ההרגל המצוי.

אבל אף על פי כן יש לדון שאין הנדון דומה לראיה, דהלא כאן במרבית השיחה אסרו אפילו באשתו שרגיל בה (כי הדיבור והקול הוא מענייני ערוה כי הוא מהאמור בפסוק כי קולך ערב ומראיך נאוה [שה"ש ב יד]). ואפשר בזמן שהיה הדיבור עם האשה בחזקת איסור ועלול להרהור, עשו גדר לגדר לאסור גם באשתו, אבל כעת שאין מסוכן מחמת ההרגל אין כאן בית מיחוש. L

ט והנה זה כתבתי ללמוד זכות על רוב העולם, ובפרט על בעלי תורה שראיתי כמה וכמה אינן נזהרין בזה וכמעט אי אפשר להיזהר בזמן הזה, אבל הירא את דבר ד' יזהר עכ"פ בעת דיבורו להסתכל לצד אחר ושיראה כמדבר עם אחר ולא יעבור על דברי חכמים. וכן יש לדקדק מדבריהם שאמרו אל תרבה שיחה עם האשה ולא אמרו אל האשה, ואמרו 'עם' יורה דוקא כאשר ידבר איש אל רעהו פנים בפנים וזה לקראת זה (כמ"ש בפסוק [תהלים קמח יב] בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים יהללו וכו'), שדקדקו המפרשים למה לא נאמר בחורים עם בתולות, ואמרו כי תיבת 'עם' יורה חיבור זה לקראת זה ואין זה מדרך כבוד לומר כן בבחורים

ובתולות^{ס"ו}), אבל כשמסתכל לצד אחר לית לן בה כי יש לו היכר במה שמשנה, וההוא תנא דשאל באיזה דרך ללוד, היה באפשר במוכרח להסיב פניו אל האשה להראות שהוא שואל אותה הדרך הנכון ולולי זאת לא היתה יודעת את מי שואל, על כן הוכיחתו מרביית השיחה אפילו על תיבה אחת, זה מה שנראה לי.

י **ובבבב** אזהרה זו קול באשה ערוה, קול אשה הגם שהקילו האחרונים ואמרו דוקא קול שיר, עם כל זה הרבה מהראשונים מחמירים גם בקול פשוט, ויש למנוע שלא בעת המצטרך ובפרט בשעת ק"ש ותפלה ודברי תורה. ויש לאדם ללמוד את בני ביתו שידברו בנחת שלא להשמיע קולם ברמה ואז טוב לו ולהם.

יא **שער** באשה ערוה, הגם שהקילו בפנויות בתולות עם כל זה יש ליזהר היכא דאפשר בשעת ק"ש ותפלה ודברי תורה, מבואר האיסור בזה"ק נפר' נשא קכ"ה ע"ב] ומבואר עונש רב למהלכות פרועות.

יב **לא** יהלך אדם אחורי אשה [אחורי ארי ולא אחורי אשה, ולא יסתכל בבגדי צבעונים של אשה] ולא יסתכל כבהמה חיה ועוף בשעה שנוקקין זה לזה, ולא ישכב בחיק אשתו לעיין ברישיה, לא ירכב על בהמה בלא אוכף, לא יאחזו

הגהות הצבי והצדק

עם בתולות כמו זקנים עם נערים, גם לרבות נשים לבד עכ"ל, הביאו רבינו באגרא דכל"ה פרשת לך לך עה"פ ויאמר ד' זעקת וכו', ובפרשת שופטים עה"פ תמים תהיה עם ד' אלקיך.

פז) פירוש זה מקורו בספר חסידים סימן קס"ח אל תערב בנים ובנות פן יחטיאו וכו' וכן ילדים וילדות משחקים ברחובותיה (זכריה ח' ה') ילדים לבד וילדות לבד, וכן בסוף תהלים בחורים וגם בתולות, ולא אמר בחורים

אביזריהו דלא
תנאף

י"ל דמותר מטעם ס"ס. אבל הרמ"א שפסק כהרמב"ם וכראב"א ומ"מ לא השיג על הג"ל, ז"ל דקובר כשאר הטעמים שנבארו בזה ג'.

ה) והאיר ה' את עיני ומנאחי גמרא מפורשת ללא כהחמ"ס הג"ל, דספק קיום מ"ע דמילה צומנה אינה דוחה אף ספק איסור דרבנן. דאמרינן בחולין דף פ"ד ע"ג "תניא ר' יוסי אומר כוי אין שוחטים אותו ציו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו מק"ו, ומה מילה שדחה דוחה שצמ אין ספיקה דוחה יו"ט, כיסוי שאין ודאו דוחה שצמ, אין דין שאין ספיקו דוחה יו"ט. והנה צמ"ע דכיסוי הספק הוא בדאורייתא, דאם היא חיה טעונה כיסוי. והאיסור הוא לכל הטעמים צמ" דרבנן, אי מטעם מוקצה, או מטעם טרחא בעלמא. ואי נאמר דצמילה כה"ג דוחה קיום מ"ע את הספק דרבנן, איכ"כ מאי ק"ו הוא זה ממילה שאין ספיקה דוחה יו"ט, הא בספק דרבנן דוחה וה"ה צכיסוי ידחה האיסור דרבנן מספק. הרי מפורש דצמילה אינו דוחה יו"ט מספק גם מדרבנן, ושפיר עבד ק"ו לכיסוי, ונכון מאוד בעוה"י. גם מכיסוי עצמו יש ראייה כג"ל דלא אחי ספק תורה ודמי הספק איסור דרבנן לנ"ד דהוי נהמה, אף

הראיה הג"ל מפורשת צמילה עצמה דלא דחי יו"ט מספק גם דרבנן, ואין מכאן סמירה על הרמב"ם דמתיר משלכ"ו ציו"ט ב', דהתם לא מספק הותרה רק דלא גזרו צמנות מילה אף בודאי שלכ"ו, והוי ההקולא דרפואה, ומת ציו"ט ב'. אבל ציו"ט ב' דר"ה דמפורש צמטנה דאסור שלכ"ו מוכח להדיא דאין להתיר מספק.

והנה גם מלשון הרמב"ם (בפ"א דה' מילה הט"ו) מוכח להדיא דגם בספק זמנה אין המילה דוחה יו"ט ב' דר"ה. דז"ל שם "הוי"א העובר ראשו ביה"ש וכו' אין מלין אותו בשבת, וכל מי שאינו דוחה את השבת אינו דוחה את יו"ט ראשון, ודוחה את יו"ט שני. ובב' ימים טובים של ר"ה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני". ומשמע להדיא דקאז על כל מי שאינו דוחה את השבת, דמיירי שם ג"כ בספק זמנה, עיי"ש היטב. ולזה עוררני קלת ח"א.

המורם מכל האמור למעלה למעשה, דציו"ט ב' של גלויות בספק אם זמנה היום יש לסמוך על הפוסקים המתירים, וכן נכון לעשות לכתחילה. אבל ציו"ט ב' של ר"ה אסור. למול מספק, וכסתומת המחבר ציו"ד, ששקלו לו הרמ"א וכל מפרשי השו"ע, צמה דהשוה ספק זמנו לודאי אינו זמנו.

סימן י"ב

בדין איסור תערובת אנשים ונשים בביהכ"נ

76 עוררוני לנ"ר עפ"י דין תורתנו הקדושה, בדבר קהלה חרדית שרוצים לשנות לעשות תערובות אנשים ונשים צבית הכנסת. מאד נשתוממתי לראות כי ימצאו מפקקים בדבר פשוט ומוסכם לאיסור מכל חכמי הדורות, ולא היה ת"ח עד היום הזה שיגדד בנדנדוד כל שהוא להחמיר, וכן נהגו כל ישראל מימות עולם וצבל תפוזות הגולה, עד שבאו המהרסים פורקי עול תורה ומצוות ומפירי קדושת ישראל. ואבאר קצת טעמים וראיות כפי שידמנן. וזה החלי בעה"י.

וחומר ומה לעמיד לנזח שעסוקין צהספד ואין יצר הרע שולט בהן (ועיין רש"י שם שזה ב' טעמים מיוחדים, שהמאצטער אינו מיקל ראשו מהר, ועוד שאין יצה"ר שולט כדכתיב והסירוצה את לב האזן וכו'), אמרה תורה אנשים לנ"ד ונשים לנ"ד, עכשיו שעסוקין בשמחה, ויצה"ר שולט על אחת כו"כ. עד כאן בגמרא.

רקל וחומר בן בנו של קל וחומר, אם צמקדש שהיה קדושתו ומוראו גדול מאד, ועשרה נסים נעשו לעיני כל ישראל צמקדש תמיד, כמתניתין דאבות פ"ה מ"ה, וכולם קיימו את המ"ע "ומקדשי תיראו", מ"מ ראו כי נמוך לתקן דוקא בדרך גזוטרא, אף שגם מקודם לא היו צערצוציא, בדור הזה שירדנו רבוא רבואות מדרגות אחרות כל הפרטים כמבואר ומוזן לכל בר דעת, ואם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים (שבת ק"ג ע"ב ירו' דמאי פ"א ועוד), וזה נאמר רק על הרחק דור אחד צומן התנאים, דור שני נגד דור אחד קודם לו, ורבינו הקדוש, שך שמו וזכרו לעולם.

(א) במשנה סוכה נ"א ע"א ומתקנין שם תקון גדול, ומפרש צמ" שם ע"ב, הקיפיה גזוטרי, והתקינו שיהו נסים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה. וגם מקודם התקון לא ישבו צערצוציא, כמפורש צברייתא, אף נסים מצחון ואנשים מצפנים, אף מ"מ היה חשש של קלות ראש והתקינו כנ"ל.

ובגמרא שם נ"ב ע"א, וספדה הארץ וכו' משפחה צבית ד"ו א"ב ונ"ג א"ב, אמרו ואלא דברייתא ק'.

אי"ב (יבואי ז"אין כ"ו כ"א) צ"ב א"ב א"ב ק"ב

האין רבי אבון קטלני 135

באשה המכירה, ומכ"ש צעודן עליה. ומבואר ברמב"ם פכ"א מאיסור"ב הל' כ"א ובאבן העזר סימן כ"א סעיף א' דזה מביא לידי הרהור, וממילא דהוי איסור גמור בחפלה וכלל לא יראה כן, וא"א להזהר בשום אופן.

(ו) מפורש בב"ה, והביאו בב"ש בזה"ע סי' ס"ב סק"א, דאין לומר שהשמה צמטונו בצעודה נשואין אם אנשים ונשים נמלאים בחדר אחד, דאין שמה כשהיה"ר מלוי. גם מבואר במשנה פ"ו דברכות דף מ"ה ע"א דנשים אין מטרפות לוימון, אף דחייבות בזימון בפ"ע לכמה שיטות, עיין ברא"ש ור"ן.

(ז) ידוע שטיקת התפילה היא צוונת הלצ וטהרת המחשבה, וכמ"ש בספרי על פסוק "ולעבדו בכל לבבכם" — זו תפילה, דהיא מצוה עשה מה"ח להרמב"ם בפ"א מתפילה הל"א. וכל לבבכם הפירוש שיהא משועבד בכל כוחותיו ורלונותיו לעבודת התפילה כמ"ש חז"ל ברכות דף נ"ד ע"א על הפסוק "בכל לבבך" — בשני יר"ך, וכ"ו מפורש במקומות אין מספר בדברי רבותינו הקדמונים. ואין לך מעכב ומפריע כמחשבות והרהורי עבירה המתמאים את התפילה ואינה מקובלת ונדחית. וביחוד כשמגרים יה"ר בעצמם צוה שמסדרים לכתחילה תערוצת אנשים ונשים נגד הדין ונגד המקובל באומותנו מדור דור, והרי זה מויד גמור לגרום הסתכלות והרהורים, ומלבד שאיסורים אלה בעצמם חמורים מאד, ועוד יותר במקום קדוש בפלטין של מלך בביה"ג הקדושה, הנה עפ"י דין אינם יולאים בחפילות ובקריאת שמע והכל נפסל ונדחה לחוץ, וגם שמות הקדושים הכל לבטלה.

(ח) אחרי שנהגו כן אבותינו מדור דור — אפילו אם היה מותר מעיקר הדין, אבל על כל פנים יש צוה משום סייג, ועובר משום "אל תטוש תורת אבך", ושום בית דין אינם יכולים להחיר, כמבואר בפ"ד דפסחים דף נ' ע"ב, בעובדא דבנא דביישן, שלא היחה אלא משום סייג שהחמירו אבותיהם על עצמם שמה יתבטלו מרכיבי שבת, ושום תורה אינה מועלת, וקבלתם מהניא על כל הדורות, יעו"ש היטב. ומכ"ש כאן שמלבד האיסור בעצם ה"ה סייג לכמה איסורים, ובדבר זה עגמו. ולא בעיר אחת בלבד אלא נחקבל בכל ישראל, על אחת כמה וכמה שיש צוה לאו מדברי קבלה "אל תטוש וגו'", ולא יועיל שום היתר בעולם.

(ט) מחללים צוה קדושת בית הכנסת, (ואף מי שיחפלה במקום אחר בהיתר) ועושים במקום המקודש מקום המוכן לחטא ה"ו של הסתכלות בעריות ועוד כמה דברים, ולא יתכן במקום קצון להרבה אנשים בשהוי זמן ופנויים מעסקיהם, ואין להאריך, וזהו בזיון

גיש דודו סג"ר ל

לחולי חולין כך צין דורו של ר' יוסי לדורנו, וקדם לו רק בדור אחד. והדרישה הזו בעצמה לעשות תערוצות דיה להוכיח באיזו דיוטא תחמונה אנו נמלאים, על אחת כמה וכמה שצריך הרחקה יתירה צבית הכנסת הקדושה.

(ב) מגילה כ"ט ע"א: "ואהי להם למקדש מעט" אלו צמי כנסיות וצמי מדרשות שבצבל. וכן צממה מקומות שקדושת ביהכ"ג בגלות היא צועיר אנפין מעין קדושת המקדש, ותפילות כנגד חמדין חקנוס כמבואר פ"ד דברכות דף כ"ו ע"ב, והנה צבית המקדש הי' עזרת נשים ביחוד. ואמרינן בפרק ב' דקידושין דף נ"ב ע"ב, וכי אשה בעורה מנין, ומוכח שם להדיא דלא משכחת כלל דיכנסו, אף דאמרינן פ"ד דתענית דף כ"ו ע"א, האין קרצנו של אדם קרצ והוא אינו עומד עליו, וגם נשים מחויבות בקרצנות כמו אנשים, ומ"מ אין נכנסות בעורה כדי שלא תהי' תערוצות אנשים ונשים, מכל שכן צבית הכנסת.

ובאורח חיים סי' קנ"ב בסופו: ואסור לסתור דבר מצבת הכנסת. והוא משום דהוי כמותן אבן מן ההיכל, הרי להדיא דילפינן ביהכ"ג ממקדש. ובגמ' מגילה אמרו, צמי כנסיות שחרצו עומדין בקדושתן דכתיב והשמותי את מקדשיכם וכו', אע"פ שהן שוממין בקדושתן הן עומדין, הרי דקרי לביהכ"ג מקדש. ועיין צביאור הגר"א סי' קנ"א ס"ק כ"ד צמיה שנסתפק המחבר אם מותר שאר תשמישין בעליות שע"ג ביהכ"ג, דהספק הוא דגבין ועליות לא נתקדשו, או שמא יש לדמותן להיכל דנתקדשו, ומביא הגמ' הג"ל, הרי מכל זה דלהלכה ילפינן ביהכ"ג ממקדש.

(ג) ברמ"א ציו"ד סימן רס"ה סעיף י"א מפורש לפי מנהג הקדמונים, שהמילה היחה צבית הכנסת, דאשה יכולה לעזור שצביא הפיטוק עד בית הכנסת והאיש יקח ממנה, ודייק להדיא עד בית הכנסת ולא לבית הכנסת. הרי שאף למנות מילה ואשה יחידה המסייעת להמלוה, ובעלה הוא הסנדק, לא חייבם לבית הכנסת.

(ד) מפורש בפ"ג דברכות דף כ"ד ע"א, ולהלכה בכל הפוסקים, דשער באשה ערוה, ואסור להחפלה ולקרית ק"ש כנגד השער אפילו באשתו המותרת ואפילו באמו ואחותו, ומכ"ש באשת איש ושאר עריות. וזה מן החזרה לכמה פוסקים בכלל לא יראה כן ערות דבר. ומבואר באו"ח סי' ע"ה שטיקת האיסור משום הרהור ומעכב בדיעבד דלא יא חובת ק"ש ותפילה, ואם מתחיל אפילו בפנויה אם בא לידי הרהור הוי ג"כ בכלל זה, וצמערובות א"א לזוהר צוה.

(ה) מפורש בגמ' ע"ז דף כ' ע"ב, דאסור להסתכל בצבגי לצעונין של אשה אפילו אינו טויה

ועודד לשם ונקרא בזה ענד ה', וכידוע בשם הגר"א ז"ל על מאמר ר' יוחנן בן זכאי (שם ל"ד ע"ב) על רחב"ד אני כשר לפני המלך, והוא כעבד לפני המלך, דשר הוא בחורה ועבד הוא בחפלה, ואף שריב"ז גדול ממנו דמורה עדיפא, אבל הוא מקורב יותר ויכול לפעול כעבד המשמש את האדון וכנס בכל עם לפניו, וא"א להעתיק אף בערך טפה מן היס ממ"ש גדולי החכמים בזה, ואף שרחוקים אנו ממדרגה האמיתית של חפילה, אבל מ"מ הזרה לריכה להיות כמו שהוקצעה ע"י הקדמונים שחיבתן באחו שעה נקודה אמיתית של חפילה, והרוצים לשנות בתערובת מראים בעצמם שמגשמים את החפלה ומהפכים ענין ביהכ"נ ומקום חפלה בכלל, וכל השגחתם כאילו ענין החפלה הוא כשאר עניינים והנאות שלהם, ולא אחפון להאריך בזה מפני כבודן של ישראל.

טו) מבואר בלקוטי תשובות חת"ס (סי' פ"ד פ"ו) ושם כמה תשובות גם של שאר גדולי הדור האוסרים שום שינויים בענין ביהכ"נ ומבארים הכל עפ"י דין. גם החרינו אז כל גדולי הדור את ביהכ"נ בשינויים שרנו אז ושחידשו במשך הדורות. (וראה דבר פלא, כי הרעפארמער אף שהרחיקו ללכת בשינוייהם להשמיט מהחפילות עניני הגאולה ולהעמיד עוגב ועוד, מ"מ לא עלה על דעתם להתפלל בתערובת אנשים ונשים, כי גם הם הבינו שזה לא יתכן והכירו את זה לדבר בלתי הגון כלל, ובכל משך דברי הימים שלנו ובכל פזורינו בכל כנסות הארץ אין זכר שחתעורר שאלה כזו בשום קבוץ יהודי כלל.)

והריני מודיע כי לא כתבתי רק מקצת מן המקצת מהטעמים והראיות לאסור, כי המכתב הגיעני באיחור גדול (כי נמצאתי צה"ש צה"ש בלייקוואוד), וגם ערידנא טובא ולא הי' לי פנאי לסדר כראוי, גם הולכתי להשיב חייב, אך גם במקצת ממה שכתוב כאן די שיחברר האיפור.

והגני פונה לכל חצרי צה"כ"נ ולכל מי שהיכולת צידו שיחוסו על כבוד שמים ועל כבוד החורה ועל כבוד אבותינו מכל הדורות, שלא ייחו לשנות בזה כלום ולהרים יד נגד תורת משה ח"ו, וגם יחוסו בזה על נפשם ונפש צניהם, כי אם ישנו ח"ו, כל חפלותיהם צדית הכנסת כזה פגול הוא לא ירצה וגורם לדורות הבאים לקור מאחרי ד' לגמרי ח"ו. ואקוה ששארית ישראל לא יעשו עולה, ואף אלו שאין מבינים בעצמם הדבר הנה מחוייבים לשאמץ ולניית לחכמי ישראל מכל הדורות, ואף אם ח"ו ישאר הדבר אלל מי שהוא הרחוק מתורה ומרוחה, בספק — הנה ישקול ד' ההפסד והשכר בשני הצדדים ולא יכנס ולא יכניס אחרים בספק סכנה כזו. וכל המסייעים להעמיד הדת על חילה יתברכו בצדק אשר יקום את דברי החורה הזאת וזכות הרבים תלוי בהם.

76) יש בזה משום עוון גזל, כי הרבה מהמנדבים — ואולי רובם ככולם — לבנין ציהכ"נ, הרי נמו על צית הכנסת כשר עפ"י דין החורה ולפי דעת חכמים, וכונתם לשם שמים להיות להם זכות במקום קדוש, ורצו לרומם ולפאר את צית השם, אבל אין ברצונם בשום אופן לשנות במקום שאסור להתפלל בו, ולא די שאין להם זכות, אלא שיש להם חלק במכשולים ולמוכרת עוון ח"ו, ובלי ספק. שזהו לגמרי נגד דעתם ורצונם, וזהו גזל גמור על פי דין תורתנו הקדושה בין להחיים בין להמתים. ובפרט שהרבה גדולי הדור וביחוד חכמי אונגארן ומרן הגאון חתם סופר ז"ל בראשם החרינו אפילו ליכנס בצית הכנסת בשינויים מהדין — ובדאי לא היו מתרצים ליתן אף פרוטה לזה, ואף מיעוט המנדבים ואף יחיד יכול לעכב בזה.

77) בודאי ישנם חצרי צית הכנסת שירשו זכותם ומקומות מאבותיהם, ואחרי שרצון המוריסים היה דוקא בצית הכנסת עפ"י דין כמו שהוכיחו מעשיהם, הרי חובה על היורשים מטעם מצוה לקיים דברי המה שלא לשנות בזה, מלבד חסרון צמצום כד את אבין וגו', דמכדו בחיי ומכדו במותו.

78) עוד יש בכאן מצד דיני ממונות, אם יש מיעוט המעבדים שאינם רוצים לשנות, ואף שכל העניינים הולכים אחר הרוב, אבל לא ניסוד הדבר שעליו נשתחו ובודאי המיעוט יכול לעכב על פי דין. הגע עצמך שרוב חצרי צית הכנסת יאמרו לעשות צית משתק האם נאמר לילך אחר הרוב, הרי נשתחו אדעתא דצית הכנסת, ואף כל אחד משועבד להאחרים וזהו ניסוד השותפות. כן בזה — הרי נשתחו אדעתא דציהכ"נ אורטודוקסי, וכל הרואה לשנות ידו על התחמונה, וכמשה דפאה (פ"ד מ"א) "אפילו צ"ע אומרים לחלק ואחד אומר לבזו, לזה שומעין שאמר כהלכה", ואם ישתמשו בכח הקאנסטיטוטואן לשנות הרי זה גזל גמור.

79) ידוע דעצירה גוררת עצירה, והשינוי בענין תערובות גורר הרבה שינויים וקולות בעניינים אחרים, כי הלא דרך ההנהגה בכלל של צמי כנסיות הללו היא אחרת לגמרי, גם שכל בן תורה וכל מי שנגע יראת שמים בלבו הלא יתרחק כמטחוי קשת מציהכ"נ כזה, וירדו ח"ו ירידה אחר ירידה ואחריה מי ישורנה, והמבין זכור תקופת מנדלסון בצרלין שהתחילו בדברים קלים מעין אלו וידוע למה שהגיעו.

80) בעיקר הדבר הלא יסוד החפלה וענינה שפורש בכל מקום, שהיא שפיכת הנפש לפני השם יתברך והתקרבות אליו עד כדי התפשטות הגשמיות, כמבואר בצרכות דף ל"ב ע"ב גבי חסידים הראשונים וגני

בבית אבות אבותי במועד אבותי
 דעושה דיה גרמס. L

7 זקנינו, ופאלא אבות אבותי (שם כ"א), וזכאי
 שמואל אבא אבא ע"י וצמחיה שבהוא חזון
 אבא

סימן י"ג

ע"ד תקון גדול בשמחת בית השואבה

צוה"י ג' מקץ, כ"ד כסלו, תשכ"א.
כבוד יד"י הרב הגאון המפורסם כביר פעלים למורה
הקדושה מוה"ר א' שוחטוביץ שליט"א.

7 אהר"ש כה"ר נידירות רבה. נאחי במכתי זה לקיים
דברי לענות בקצור על מכתינו מלפני ר"ה, ועם
כה"ר הסליחה על האיתור. בהערתו מדוע לא תקנו
התקון בהקבל כמו בשמחת בית השואבה. ידוע דרך
הרמב"ם שמיא רק מה שהזכר בגמ', ובמתינתין ובגמ'
פ"ה דסוכה דף נ"א ע"ב הזכר רק לענין צית השואבה
שהיא חמירה, ולא הולך להזכיר מה דמוכח מדמיו מילתא
למילתא. ובאמת פשוט הדבר, דהא התקון גדול היו עושין
במוצאי יו"ט הראשון של חג, וגם זמן הקבל הוא ציוס
ההוא, ובהכרח דנעשה התקון במוצאי יו"ט הראשון כמו
בכל שנה.

ובזמן הקריאה דהקבל נ"ל שיש צוה מחלוקת
הראשונים, דבתוס' סוטה דף מ"א ע"א ד"ה
כתב, מפורש דקראו בלילה במוצאי יו"ט ראשון, ובפיה"מ
להרמב"ם שם כתב דהיו קוראים ציוס השני של החג,
וצרור דכוונתו כמו כל הקריאות שהם ציוס, דה"ל לו לפרש
דקורין בלילה, ואף דבבבב"ר (פ"ג מה"ל חגיגה הל"ג)
כתב לשון המשנה במוצאי יו"ט הראשון, אין זו סמירה
כלל דשפיר קאי על היום כמו שפורש במשנה, וכן הוא
בלשון המנוך (מנחה תרי"ב) דהקריאה היא ציוס שני של
יו"ט, וברש"י ש בכוונה שם אומר מעצמו דקשה לומר
דקראו בלילה. וא"כ הרי היה התקון גדול כמו בכל שנה
תיקף במוצאי החג לשמחת בית השואבה דהיתה בלילה.
ואף לשיטת החוס' נראה צרור דגם בחג הסוכות של
מוצאי שביעית עשו שמחת בית השואבה במוצאי יו"ט,
ומשנה מפורשת היא שם נ' ע"א, החליל חמשה וששה,
אם הל יו"ט בשבת ששה, ואם בחול חמשה, דאינה דוחה
שבת ויו"ט. ואם נאמר דבליל הקריאה דהקבל לא עשו
השמחה, הרי החליל בשנה השמינית רק ארבעה, דחסר
הלילה דמוצאי החג מלבד שבת ויו"ט, הרי מפורש דעשו
השמחה גם בשמיני, ובהכרח דה"ל התקון גדול והיה
מספיק לשמחת בית השואבה ולמנוחת הקהל, (ובאמת
משמע מזה כהרמב"ם, דלא מסתבר דעשו שתייהם בלילה).
והלשון (ברמב"ם שם הל"ד) מתקבלין סביביו, אינו מכריח
שלא ה"ל שם תקון, והרי גם קודם התקון גדול לא היו
בערבוביא ממש, דהיו אלו מצפנים ואלו מבחון היינו
בעזרת נשים ובחיל, ונדאי בהקבל שנאספו כולם גם טף
היו גם כן בני המקומות, אלא שהיתה אפשרות לבוא לידי
ערבוב אף שה"ל מובדל החיל מעזרת נשים צ"ב מעלות כל
אחת חלי אמה כמבואר במדות.

ואגב דלייריין נהכי, אעיר צענין הנס של עומדים
צפופים ומשחמים רוחים, שנס גדול הוא גם מה
שעומדים צפופים שהחזיק המקום למעלה מהאפשרות
הטבעית רבואות פעמים, ונס בחוץ נס שבשעת השמחה
שהיו מתוודים ה"ל רוח של ד' אמות בין אחד לחברו. אבל
הנס שהיה המקום מחזיקם הרי רואים אלו צענינו ממש,
דהיינו ממה שהיה חיוצ על כל ישראל לעשות פסח בין
הערבים, והיו צריכים לעמוד על קרצנם, וכל רוחב עזרת
ישראל הוא י"א אמות, וגם צריך מקום לפסחים עצמם
ולעבודה, וה"ל כל הזמן רק מאחר בין הערבים, והלא
המקדש נעשה שעכ"פ יוכל להתקיים חיוצ המורה, ובכמה
שנים נעשה הפסח מכל ישראל, ובזמן שלמה שה"ל הכסף
כאזנים איך נבנה בלופן שרק איזה אנשים יוכלו להיכנס,
וכן בזמן הראיה ובחיוצ הקהל, ה"ל כל קהל ישראל בשטח
קטן של עזרת נשים, ולפחות לא עמדו חוץ להחיל, דל"ה
גם עמא ה"ל מחייב בהקבל כמו ברא"י, וברמב"ם (שם
בהל"ב) מפורש דפטור, אבל ערל חייב. הרי דאינו חלוי
במנוחת רא"י אלא בשביל שאינו ראוי לבוא לשם, ואף
דמוטר ליכנס להר הבית מלבד ציוס וכו'. וכל הר הבית
ה"ל ח"ק אמה על ח"ק אמה והכל נבנה עפ"י נביא, וכל
אמה משם מבואר למה היתה משמשת, וצרור בעליל
דנבנה מתחילה להשראת השכינה בישראל, והכל יסודר
בדרך נס גלוי ומצוה, ואם לא יהיו ראויים לזה הרי יחרצ
המקדש, וזה מופת גלוי מאד לכל בר דעת.

בהערת כה"ר ברמב"ם ה' לולב (פ"ח הל"י), דקורא
להשמחה של צית השואבה שמחה יחירה, הנה
לשון זה הוא בסוכה דף נ"א ע"א במחלוקת ריב"ז ורבנן
אי שמחה יחירה דוחה את השבת, וכן גירסת רש"י דף
נ' ע"ב, אבל שיר של שואבה דברי הכל שמחה יחירה היא,
בדאי עיקר השמחה הוא מדין שמחת החג, ובחג הסוכות
השמחה ביותר, דהזכר בחורה ג' פעמים חיוצ שמחה בחג
הסוכות, ובמדרש הביאו כמה טעמים לרבו השמחה
בסוכות, ואחד מהם שהוא אחר יוהכ"פ דהסליחה היא
השמחה היומר גדולה, ומפורש (ילק"ש תרי"ד) דבמוצאי
יוהכ"פ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך
וגו', ורפו השמחה עם נסוך המים להוציא מלבן של
לדוקים כידוע, ומה"ט העסק גדול בקצירת העומר. ובה'
כלי המקדש (פ"ח הל"י) דל"ש שם דיני שמחה, רק פסק
ההיתר לעשות פחילות מבגדי כהונה שבלו, הזכיר שמחת
צית השואבה בקצור, אבל עיקר הענין הוא שמחת החג.
ברמב"ם ה' חגיגה (פ"ג הל"ד) שכתב ומציאין צימה
גדולה, הקשה כה"ר מהירושלמי (מגילה פ"א
הל"ד) דאמרו ויעשו אותה מאחמול, דמשמע שעשוהו

מחדש. הנה חוס' כחצו בסוטה דף מ"א ד"ה כותב, דבנין
 הבימה לא הי' דוחה אפילו חולו של מועד ופירשו דהיו
 בנין הבימה מעיו"ט בנין של פרקים, ובחולו של מועד לא
 היו עושין שום בנין אלא מקימים אותה ומחזרין הפרקים
 יחד, עכ"ל. והפירוש דהי' באופן שאינה מלאכה דלא היו
 ממונרים בחזק כדן מטה של פרקים (שבת מ"ז ע"א).
 ומסתבר כן, דאף דלרבי רביס נעשים בחולו של מועד,
 היינו דוקא דבר הנריך לגוף האדם, אבל בנין ציהכ"ג אף
 שצריך למועד לא הותר כמפורש בה' תוה"מ (או"ח סי'
 תקמ"ד סעיף א'), ולזה שייך לשון "הבאה" דהיתה עשויה
 כבר וגם לשון "עשי" מלד החיצור של הפרקים.
 והרמב"ם נקט בלשונו "מביאין" לרמו דאין עושין הבנין
 צוה"מ. ובלא"ה הרי פשוט דאין חיוב צעשי' מחדש, ואם
 היתה מקודם צודאי מביאין הקודמת, וכת"ר הי' יכול
 לדקדק מלשון המשנה בסוטה עושין לו צימה של עץ
 צעורה, אך הפירוש כמ"ש החוספות. ועוד דהרמב"ם
 פוסק בסוף הי' חגיגה (פ"ג הל"ז) כמ"ד מפני התקיעות
 והתחינות, ולפי"ז אין הכרח שהיו צריכין לחצר הפרקים
 אך מביאין מוכנה מקודם יו"ט, אך לשון המשנה פשוט
 החוס' כנ"ל.

בגדון ההנהגה במ"ע דשמחה, לא הוזכר בשום מקום
 דהי' זה בכנופיא של צבור, והר"ז עיין פרטי,
 וכמו דמחוייב כ"א להזהר בבית ובכל מקיבה, וישגן לאוין
 מפורשים על הרהור והסתכלות, ולא חתורו אחרי לבצטס
 ואחרי עיניכס, ועוד, ונשמרת מכל דבר רע, ופירשוהו
 בפ"ד לכתובות דף מ"ז ע"ב מכאן אמר ר' פנחס בן

יאיר אל יהרהר אדם ביום ויצוא לידי טומאה בלילה,
 ואמרו צימא כ"ט ע"א הרהורי עבירה קשין מעצירה,
 ובדברים ט"ו שהזהירה התורה על הארבעה של הקב"ה,
 הלוי הגר היחוס והאלמנה, היינו להמציא להם צרכיהם,
 ואם יארע שיהיה בכנופיא, צודאי צריכים לזהר מערוב
 והסתכלות. ומצינו גדרים מיוחדים בכל קצון של אנשים
 שונים, ומלד חיוב להקצן, שמחוייבים להקן סייגים שלא
 יצוא לידי ערוב והסתכלות וכדומה, וכמו בהספד וכד'.
 וצוהר צימא כנסת מקדש מעט ובמקום תפילה, שזה
 מלצד האיסורים הנ"ל פוגם בחפילה ובכמה אופנים פוסל
 לגמרי, וגם פוגם בקדושת המקום כמו שכתוב בדברים
 כ"ג, והיה מחנין קדוש, גם ולא יראה צן ערות דבר, וזה
 מעכב בדיעבד, וכן הנהוג בכל ישראל מקדם קדמתה, גם
 בכמה הלכות למדו הפוסקים הלכות ציהכ"ג ממקדש
 כמבואר, והארכתי הרבה בתשובה צנדון זה (עיין סי' י"ג).
 אגב אעיר, שאין שום פלוגמא וחזרה ציבור הרמב"ם
 (פ"ו מהל' יו"ט הלכ"א) לפיה"מ (סוכה נ"א, א')
 אם שלא "יחערבו" או לא יסתכלו דודאי הכל בכלל
 מערובות, ולא יראה הוא לאו מפורש בתורה, וליצא ועינא
 מרי סקסורי דחטא (ירושלמי ברכות פ"א הל"ה), ויעוין
 במרדכי פ"ב דסנהדרין (דף כ, ס' תרפ"ד) בשם
 ראשונים דהחשש הוא מכח הסתכלות.
 ואומר שלו' וצרכה כטו"ס לדיי"ג ולצימו וכימי קדם
 צימים ההם צומן הזה יראנו הקב"ה נפלאות
 לחזק ולקיים התורה והדת, מו"מ דו"ש כתר"ה צאהבה.
 אהרן קטלר

L

וילמדו תועים זיכה ויטכר לבנו לעבדו בלחמם עד שזכוכ לשמוע בקרוב קול מבשר בציאת גוא"ל צ"ח.

סימן קלח

דאי מותר להשתתף במסיבת מצוה שאין שם מחיצה

ב"ה יום מ"ח למטמונים השכ"ג.

שלו' וכט"ס למע"כ ידינ"פ אהוב ונחמד הרב ר' מרדכי שוואב שליט"א.

על דבר השאלה אם מותר להשתתף בנשף באנקעט" בלע"ז לטובת ישיבה או מוסד של צדקה וחסד אשר יושבים אנשים וגשים באולם אחד בתערוכת, אשר לדאבונינו רבים המקילים בזה ומדשתקו רבנן ש"מ ניהא להו ועל כן אמר כ"ת שבדואי אין בזה איסור מדינא רק חומרא ומדת חסידות וממילא לצורך גדול של החוקת תורה ומפני דרכי שלום יש לדחות חומרא זו ולהשתתף, והוסיף כ"ת שגראה לו מדברי הפוסקים שרק השמחה במעונות אסרו לומר במקום תערוכת, אבל עצם התערוכת לא אסרו ע"כ יש להקל לצורך גדול עכ"ל.

תשובה. הנה בגמרא סוכה דף י"ב ע"ה למדו מקרא (זכריה י"ג) שצריך להבדיל בין חגשים לחגים בשמחה בית השואבה, ח"ל בגמרא: קרא לשכחו ודרשו וספדו הארץ משפחות משפחות לבד משפחות בית דוד לבד ונשיבם לבד, אמרו הלא דברים ק"ו ומה לעמוד לבדו שעוסקין בהספד ואין יור הרע שולט בהם אמרה תורה חגשים לבד וגשים לבד, עששו שעוסקין בשמחה ויאר הרע שולט בהם על אחת כמה וכמה ע"ש. הנה מוצרי הגמרא הבי"ל נוכל ללמוד שני דברים, א"ל שלח רק צבית הנקודש או צבוכים יש חויב להבדיל חלל בכל מקום קיבוץ. ב"ל שדין הבדלה חינו רק בגדר סייג ומשמרת של יצאו לקלות ראש או להכחיר עזירה, חלל שהוא איסור עצמי אף גם אם צרור כשמש שלח יצאו ליד שום מדוד עזירה עכ"ל ע"ס התערוכת חסרה תורה, דהלא שם בהספד ולעתיד לבוא מפורש בגמרא שאין יור הרע שולט ולחד מ"ד שיהיה בהספד על יחידי נשחט ע"ש, עכ"ל חסור להחבר, כרי שאין איסור זה רק משום גדר עזירה חלל עזירה צ"ל.

א"ל שחל עלינו חובת הביאור מכו חובת הבדלה שנוכל ללמוד מגמרא הבי"ל, דהנה לא נזכר כלל שצריך שיהי מחילה ציניבם חלל שיהיו הנשים לבד, חלל דע"כ חזין בגמרא דלמדו מזה לורך לעשות גזמרת שיהיו הנשים למעלה כרי חלל סגי באופן אחר לעשות הבדל במקום עמידתו, ולכאורה קשה איך למדו זה מפסוק זה חלל לפי המודין הפשוט לא נזכר בכתוב רק שיהי חגשים לבד וגשים לבד ומשמע שגם אם עומדים בשעת אחד חלל מלך זה וחלל מלך זה נקרא לבד ושפיר דמי, ואם כן איך למדו ח"ל מכאן לורך גזמרת שהנשים יהי למעלה, ואם אין זה מרומן בכתוב ח"כ חזר האיסור של הכל בכתב" שחסור להוסוף על בנין בית המקדש. והגרא"ה צה דלכאורה קשה עוד בגמרא הבי"ל דמתחילה מתי קסברו שהתירו שיהי נשים צפנים ואנשים בחון, או נשים בחון ואנשים צפנים, עכ"ל עמודו בשעת אחד צלי מחילה ציניבם, ואיך התירו זה. והנה בישוב קושיות זו ראיתי לשני גדולי דורינו שחולקים צה, ונשתוק דצריבם עם מה שיש להעיר עליבם בעזש"ת. הנה הגר"מ

והנה זה צרור אשר כל מי שיש צידו למחות חייב לעשות כל מה שצרכו למנוע חופשות כאלה, ללמד צינה דעת והשכל להמנהלים העומדים בראש ההנהגה הגשמית של הישיבות שיחזקו על נפשם, ולא יהי ח"ש צינים ציד אחת ומחריבים צידם השני, והכתוב לוח (מיוכה ג') שמעו נח זאת ראשי בית ישראל וקלינו בית ישראל המתעבים משפט ואת הישרה יעקשו צינה ליון צדמים וירושלים בעולה, הכונה אחס הראשים והקלונים הרולים לצנות ליון וירושלים, היינו השערים המלוינים צהלכה וירושלים של מעלה להרחיב גבול הקדושה, חבל ידוע תדע שאף אם כונתכם לר"י חבל מעשיכם אינה לר"י, כי מתעבים אחס משפט התורה ומעקשים את הדרך הישר, כי ח"ל לצנות ליון וירושלים צהמלעים כאלה רק חמלעים עהורים וצנו את עתידו של הכלל ישראל.

וב"י שיש צידו למחות ואינו מוחה הוא נחפס צלוהו עון כחמרה ז"ל (שבת דף נ"ד) וצעון המחאה אין חילוק בין גדול לקטן והחלש יאמר גבור חני, ח"ל הרצינו יונה שס אחס נ"ע: מי שאינו מחזיק במחלוקת על המחלוקים על דרך לא טוב ומושכי העון הוא יענט מפשעים לכל חמחם ועובר בלא, שנאמר (ויקרא י"ט, י"ט) ולא השא עליו חמא, וכי ונאמר (שופטים ה', כ"ג) אורו מרוח אמר מלאך ה' אורו חריר יושביה כי לא צאו לערת ה' לעזרת ה' בגבורים, ונאמר (דברים ח' י"ד) לא תגורו מפני איש, וכל מי שהוא לשם יתברך ימסור נפשו על קדושת השם וכי וחוצה על כל ירא אף כי ארוב עבר לבדו להעיר קנאה, כי יראה והנה יד שרים וסגנים צמעל ע"ש. וא"ל שדאבונינו הרבה פעמים אין צדינו למחות, חבל על כל פנים זאת חובתנו שלח להשתתף עכ"ל עממה ולא כהי שותפים צהעול, והנעפל לעוברי עזירה נעט כעוברי עזירה (מכות דף ה' ע"ג) וצפרט צעין כזה שכל משתתפים יותר בני חדם כרי זה מרצה הכבוד והיקר להרשע וכשם שצרוז עם הדת מלך, ומלוכה הנעשה צריים חשורה יותר ומוסוף צרוז שמים כך עזירה הנעשית צרוז עם נאגדל חילול ה' ציוחה, נמלא שכל משתתף מוסוף צינכותו על החילול השם, ח"ל הרצינו יונה שס אחס נ: לא תהיה אחר רבים לרעות (שמות כ"ג, ב') החברנו צרה שלח לחזק ידי עוברי עזירה צדצרים, ושלח להחבר אל המסכומים אל העול, וקעין שנאמר (ישעיה ח', ח') לא האמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר.

מכ"ל חיון טעמה פשוט הדבר שאסור להשתתף במסיבה כזו בשום אופן, ואף אם כונתו לשמים לורך מלות החוקת הענין הקדוש של בנין מקיאות צהר"ה"ק, חבל חלל על זה חנו דנים, וזה תוכחתו למנהלי הישיבות אשר צעור מורה קדושה משתמשים צהמלעים פסולים, וח"י לעשות כמורס, וכוו כל לרה דורינו, שהכרעות גדולות צדצרים העומדים צרומו של עולם, נמחרי צידו צעלי צחים, אשר דיום ומחלטים לפי שכלס החושני, צלח דעת תורה, והם נגשים חל דצרי תורה כמו לעינו עסק שלהם, וכנוו סוחר הקווה ומוכר ומחליף היום חפץ זה ומחר אחר הכל לפי חשצנותיו להרויח ולהגדיל הונו, כך עושים צעניו תורה ומלות, ושוכחים כי המשפט לחלקים היא, ואין חנו צעלי צחים לותר ולהחליף מלוח צמלוה ולדחות עזירה מפני רווחים של מלות, ואנו מלויים ועומדים ופי הגבורה לשמור את התורה צשלימותה ועברה, ולא לעשות עסקים עמה, ומע"כ יהי יצעה צהי שימילא לו חמלעים כשרים להרבות עברה צישראל להוסוף חומץ צעבורתו חק, ולא יתחבר עם עושי עול ציון צדמים וירושלים בעולה, והשי"ת ישלח אורו ואמתו צלל כל ישראל

הר"ל ר' אברהם וויינשטאד צ"ח

ומה שחירן בחורו השני שמחילה לא ידעו האיסור ממילא לא היו יכולים להוסיף על הבין רק אח"כ קרא אשכחו כ"ל. לפעמים זה לא ניתן להאמר. דהנה כלל גדול בדיניו אלה המלות שאין הבין רשאי לחדש בה דבר מעשה (מעילה דף ב' ע"ב) ואי אפשר לומר שבאיסור דאורייתא גאמר בזכירה, הא נוכל להקשות עד לאחי זכריה מאן אמרה, וע"כ נריך לומר כדאיתא בגמרא (יומא דף ע"א ע"ב) ובכמה דוכתי) דבר זה מחורה משב רבנו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו וכי ועד לאחי יחזקאל מאן אמרה, אלא גמרא גמירי ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. וכמו כן נריך לומר כאן שעלם האיסור היה מקובל לח"ל רק זכריה אסמכה אקרא, וע"כ האיסור היה ידוע גם ערם מלאו הקרא, ואין זה דומה לבא דזבחים דף ס"ב דהתם בלא קאי על קרא דזבוח הנאמר לדוד ושלמה לא הבין לדרשו ואח"כ אשכח דרשו, זה שפיר יוחא שמתחדש להם אח"כ, אבל לא כן בדין דאורייתא לא יתכן לחדש איסור חדש מכה דברי נביא אלא ע"כ כ"ל שביה הדבר מקובל להם, וגם מהתוס' זכריה ל"ג אין ראיה כמובן בדוראיו הכוזב שהוא מקובל דמותר להוסיף על העיר וערות ורק אסמכה אקרא ע"ש. אלא דלפי"ז נריך להבין לישנא דגמרא קרא אשכחו ודרשו דמשמע שמלאו אחיה דבר חדש שלא ידעו מקודם לכן.

ע"כ נלמד שיש בזה ב' דיונים, הא) איסור להיות יחד בחברות חתים ונשים ממש, זה האיסור היה מקובל לח"ל הלאה למשה מסני, זכריה אסמכה אקרא, וזה האיסור עצמו לא גדר עזירה, וע"כ אף לעמוד כשישחט ה"ל הרע האיסור במקומו יעמוד, אבל איסור זה אינו אלא אם הם יחד ממש, אבל אם האנשים עומדים מלד אחד והבנים מלד אחר אף שאין מחילה ביניהם אלא אחיה שעת פניו שיהיה יקרא אנשים ל"ד ונשים ל"ד כבר ילאו מיד איסור זה, וע"כ בהספד של עמוד לבוא שלא יהי ה"ה"ר וכי די בזה בלא מחילה. אולם יש עוד דין (ב' ב') היינו שאף אם אינם משובצין מ"מ אי חזין דבאים ליד עזירה שהוא, בין הסתלות וברבור, בין שחוק וקלות ראש ח"כ יש חובב לעשות חוקין למועז זה, ודין זה אינו איסור עצמו אלא גדר לעזירה, ודין שני זה ילפין בגמרא מדין הראשון בק"ו, דאם בשעת הספד ואין ית"ר שולט אמרה חורה להבדיל בשעת שמחה וית"ר שולט ע"כ ח"כ, ואין להקשות כיון דדין ראשון אינו חורב אלא יחד ממש ואינו מנריך מחילה, ח"כ ח"ך ילפין בקו"ח דין שני נימא דיו לבא מן הדין להיות כדדון, דהא כבר כתבו בתוס' בקי"ו שאין דף י' ע"כ תוס' ד"ה זו שביחיה בשם ה"ש מקולי שדוקא אם רולים ללמוד דין חדש אומרים דיו אבל אם לומדים פרע וגלוי מילתא אין אומרים דיו ע"ש, כמו כן כהא שאנחנו לומדים שצריך לעשות בכל מקום חוקין המתאים לפי המקום, אין זה דין חדש, אלא שמרחיבים לדין הראשון העצמי ושפיר נלמד מק"ו, ועוד יש לישב זה באופנים אחרים ואכ"ל.

נמצא לפי"ז שגם מחילה ידעו עלם הדין ומכרו בו ועמדו שלא צמערב גם מחילה, רק אח"כ מה שנחדש להם היינו לא דין חדש אלא מליאות חדשה, היינו שראו שצמערב ל"ד עדיין לא מנעו מידי עזירה, ע"כ תקנו גזעמא, ואין לנו יודעים בדיבור אם היה מחילה ג"כ על הגזעמא או לא, ואין כפי"מ בזה לנו, דאף אם לא היה, דודאי לפי שראו המתקנים שלא היה צריך אז בזה, ואלמלא היה רואים צורך היו עושים כן, כי כל החוקים הנלרכים הם בכלל הדין השני, ורק שצמערב הקשו מהכל בכתב. ע"כ תינא קרא אשכחו ודרשו, היינו לא שעיקר

פיינשטיין שליט"א בספרו אגרות משה ח"ו"ח סימן ל"ט האריך להוכיח שאין חייב המחילה משום חשש הסתכלות בנשים אלא כדי שלא יבואו לידי קלות ראש ועל כן מחילה חשבו שלא יבואו לידי קלות ראש אף שחשש הסתכלות היה קיים על כן החירו מחילה בנשים מצפנים ואנשים בחוק ואח"כ להיפך חתים צפנים ונשים בחוק, רק צדוף ראו שעם כל זה צאים לידי קלות ראש ע"כ אסרו גם זה וכוונתו לגזעמא ע"ש. והנה כבוד האדמו"ר מסאטמאר שליט"א בהשנותו (בספר עכרה וי"ע ח"ו דף ל"א) האריך לחלקו על עיקר יסודו שצורך המחילה אינה משום חשש הסתכלות, ועל מה שלא חששו מחילה חירן בשני אופנים, א) שמלכו הרבה ענינים בן צ"ח כמו ציננות דף ל"ט מלות יבום קדומה למלות חליצה בראשונה שהיו מתכווין לשם מלוה, עכ"ל. שאין מתכווין לשם מלוה אמרו מלות חליצה קדומה למלות יבום. כמו כן בזה דתחילה כשנאו לשמתח בית השואבה היו צאים לשם קדושה ומשובה ולא עלה אז על דעתם להסתכל בנשים, אבל אח"כ נשתנה הדור לכן ראו הכרח לעשות חוקין גדול (ב) שהרבה תקנות ודרשות נחלשו בזמנים שונים בימי חכמי הש"ס מה שלא נודע מקודם, ומלאנו גם צענין זה בצנחוס דף ס"ב ע"א שבהקשו ובה הכל בכתב עליו השביל, אלא אמר ר' יוסף קרא אשכח ודרשו, ופרש"י שלמה לא הבין לדרשו והם דרשוהו והוסיפו עליו לפי הצורך להם, וכעין זה הוא בתוס' זכריה דף ל"ג ע"א ד"ה וליעבד שכתבו ובה דמוסיפין על העיר על העזרות היינו היכה דאיכה למימר קרא אשכח ודרשו כההוא דסוכה וע"ש, הרי שנתגלה להם דרשות בקראי מה שלא היה נודע מקודם. ולכן בחמילה ערם שמלאו אותה בדרשה לא יכלו לעשות החוקין שצמערב למעלה רק אח"כ דקרא אשכחו ודרשו יכלו לעשות החוקין ע"ש עוד באריכות בזה.

ונשאל על ראשון ראשון, הנה צומה שהחליט הגרמ"ש שליט"א שאין האיסור מחמת חשש הסתכלות, הנה מלמד מה שצדק העיר עליו בהשוכה כ"ל ממכה ראיות ברורות ע"ש, מלמד כל זה קשה מאחר שמקרא ילפין חייב מחילה וכמו שהאריך שם לזכר שחובת המחילה הוב דאורייתא מדדוחה לאיסור הכל בכתב ע"ש. ח"כ קשה האין החירו בחמילה בזה סברה שעיקר האיסור אינו מחמת חשש הסתכלות אלא מחשש קלות ראש, בלא קו"ל לא דרשינן טעמא דקרא וזפרט להמליץ קולא ע"י שדרוש לעטם, ואם ההורה הלרכיב הבדלה בין חתים לנשים ח"ך נוכל להמליץ טעם שהוא מחשש קלות ראש ולא מחשש הסתכלות, וממילא להמליץ חידושים להלכה שדי בחמילה המונעת קלות ראש אף שאינה מונעת הסתכלות, ואף אלמלא היה זה סברה טובה אין צמחנו לדרוש טעמא דקרא, מכל שכן שאין זו סברה כלל דלמה צממה לא תחשוב החורה לאיסור הסתכלות וברבור, ואין שום רמז ורמחה על זה, ומי זה בזה בסוד הדבר לשער ש"י הסתכלות עצמה אינו בא לידי קלות ראש כמובן.

אולם גם תירונו האדמו"ר שליט"א כ"ל אינם מובנים לי כלל. דעל חירן הראשון קשה ח"ך החירו מחילה מנעם שהיו צדיקים ולא היה חשש ברבור, בלא מאחר שנלמוד זה מקרא דהספד שאף לעמוד כשיצטול ה"ל הרע לגמרי מ"מ צריכים להבדל ח"כ נראה שאין חייב הבדלה גדר לעזירה רק איסור עצמו כ"ל, ח"כ אף אם ברור הדבר בשמש צלכרים שלא יבואו לחשש ברבור והסתכלות גם כן אסור, ולמה החירו בחמילה. וזה קשה גם על הרמ"פ כמובן, דהלא מפורש בגמרא שאסור

אין יתקין דאין שנת תמי קלמ נא

האיסור מאלו אז, אלא שמאלו לדרוש הקרה ולהוליא
מקו"ח דין השני שלא די צעמידתם לצד אלא יש לורך
צתיקין מהאים יותר כמו גזמורה או מחילה.
והנה דין השני הוא ג"כ דאורייתא דלמוד מקו"ח, אלא
שאינו איסור עלמי החלטי, אלא לפי המקום למנוע
מידי עבירה כ"ל.

עוד יש להוסיף להסביר לורך הקו"ח, דהנה צריש פרק
כיסוי הדם (חולין פ"ג) איתא דכיסוי הדם אינו
נוהג צמוקדשין משום דלא אפשר דהא לריך ליתן עפר
למטה וכיכי ליעבד לא לבעליה הוב חיליה לבעליה הא
מוסיף חבנין וכתיב הכל צכתב ע"ש, וכתובים זכתיים דף
ל"ג ע"א צד"ה וליעבד פשפש הקשו דכינו דאמרינן כדן
קרה אשכחו ודרשו כמו כן יחשב קרה דמלות כסוי הדם
לגלות דמותה להוסיף על חבנין לורך קיום מלוה, ותירלו
צ"ל: אין זה חשוב כמו קרה דכיון דלא כתוב צדדיא
צקרה שיהוב כסוי הדם צמוקדשין עכ"ל. ולכאורה קשה על
דצריכס אלא גם כאן אינו מפורש צקרה שיהוב דין הצדלה
גם צמוקדש ואין הותר איסור הכל צכתב, ועכ"ה ל"ל
לזה מציה הקו"ח, להראות שאין זה כמו כסוי הדם שאפשר
לומר דאינו טובה צמוקדשין, אלא חוב הצדלה קו"ח
שחוב גם צמוקדש וע"כ נחשב לקרה, ודומה איסור הכל
צכתב, וכן.

אולם יהי הדבר אין שיהי דבר זה צרור שאיסורים
אלו אינם מוגבלים דוקא לציהמ"ק או לציהכ"י
אלא בכל מקום קיצון אסור, אלא שציהכ"י יגנס עוד
איסורים נוספים לצד מאלה משום חוקות הגוי ועוד ואכמ"ל
צזה.

וד"רתי בספר אגרות משה הג"ל בסוף תשובה ל"ט
שמנוד שאלו אין האיסור רק צציהמ"ק או
צציהכ"י צשעת תפילה אלא צגאר מקום קיצון לא,
ובכספד ללעמוד יהי רק לורך ניעות צעלמה, ואעפ"י
הניאו צגמרה רחיה משם שיש צזה ענין קלות ראש לכן
יש לחסור צמוקדש מדאורייתא וצציהכ"י. צשעת תפילה
ג"כ מדאורייתא ואלא צעת תפילה עכ"פ מדרבנן ע"ש
צמסיק שיותר מסביר שהוא דאורייתא בכל מקום קיצון.
ולא הצנתי כלל אף הווא חמינה שלו דכי לזה לריך
קרה שיש צו ענין קלות ראש אלא זה ראו צעניכס ממש
צצתיים לודי קלות ראש וכי צלא קרה דזכריה היו סוברים
צמותר, אחמכה, אלא עכ"ה מוכרה נישא שאסור מדין
חורה בכל מקום קיצון כ"ל. ועל כן חמה חני מה
צחור צו הגהמ"ח הג"ל שם צסימן מ"א וכתב צזה בלשון:
וצמוקס קיצון לדברי הרשות ואף צחהות מסופקני אם
יש האיסור זה צאופן שליכה חשש יחוד, ויותר נועה
שליכה לאיסור זה דהא אשכחן צאכילה הפסח שהיו לוכלין
האנשים והנשים צצית אחד, והיו שם כמה משפחות שאין
לן כל פסח ופסח שלא נמו עליו יותר מעשרה כדאיתא
צפסחים דף ס"ד, וצמדרש רבה חובה איתא חני ר"ח
אפילו נני ואפילו נ, צר קפרא חמר אפילו ק, דלר"ש אין
הפסח נאכל צשתי חצרות ואם יעשו מחילה צציהכ"י הרי
יחשצו כשתי חצרות וכו', וגם צדק ל"א חן ואין עשין
חצרות נשים ועצדים וקטנים אף למחי שמפרש רבה
שאין עשין נשים ועצדים צחצורה אהה משום תפלות משמע
צנשים עם הנשים ישראלים מותר, וכי ח"כ מפורש שלא
היה מחילה צציהכ"י וכי ע"ש.

ודברים אלו חמוכים לי מאלו, דאחר שכתב דמסתבר
צככל מקום קיצון אסור מה"ס, אין חור צעננו
להתיר צקיצון לדברי הרשות כמו צחהות, ראשית אינו
י"בן למה קיצון לורך הספד חשוב לורך מלוה יותר

מסעודת חתונה, שית אחר שבהלטי שיש איסור דאורייתא
צלא מחילה, אין צצביל קושיא מפסח ידחה הראיית
צצרות שכתב מקודם צככל מקום קיצון אסור מה"ס,
שלישית כלל גדול הוא שאי אפשר להוליא דין חדש ממחי
דאיתמר צגמרה דרך חבנין ואינו מקומו של אותו הענין
דכיון דלאו דוכהא דהאי דינא לא דקו צה שפיר (יד
מלאכי צפללי שני התלמודים אות י"ג צשם הרשב"א
והרמב"ן ועוד ע"ש) וכן כתבו צתו"י והרא"ש והר"ן
ריש צצח דפטור ומותר היינו לענין איסור הולאה צצח
אבל אין הכי נמי דאיכה איסורא משום לפני עור אלא
דלא חיורי אלא לענין איסורי צצח ע"ש, וכ"כ הח"מ
צצ"כ"ע סי' קצ"ד סק"ה דאף שמשמעות לי העור והרמב"ם
דכותבין לכתחילה (גע על חובה) היינו מלד איסור רגע
אין צו דררה דאיסורא וכן כתן צעניינו פלוגת ר"י ור"ש
הוב לענין אכילה פסח, צצית אחד יאכל אלא אינם מדברים
צענין איסור תערוצה וא"ה להוליא משם שום דין לענין
זה. צציעות אלא שם צמדרש חובה צמציא לראיה שהיו
מנויים עד קי על קיבן פסח אחד, מסיים צמדרש האי
פסקא צצ"ל: כיצד היו ישראל פרים ורבים, היה אדם
משוי צנו כן י"ב שנה אשה שהיא ראויה לילד, והיה
חור ומשיא צן צנו כן י"ב שנה לא היה מניע לעשרים
ושש שנים עד שהיה רואה צנים לצנו ע"ש. הרי לפי
צשצון זה וצפרש שנקח עוד צחצצון שהיו נשאים כמה
נשים, הרי צמוכן האפשרות להמנות אפי' קי על פסח אחד
ויחי כולם צני משפחה דגויסי צבדדי ואין אלא איסור
הערוצה.

ולמה צמציא רחיה מהא דתן אין עשין חצרות נשים
ועצדים וקטנים משום תפלות משמע דאנשים
ישראלים עם נשים מותר, חמה מאלו דומשע דבריו דה"ל
שאיסור עצדים עם נשים הוא משום שיהי צצרייות
צשעת אכילה יחד, וזה אינו דהא משמע שם צגמרה
דמתני' אחיה כרי יהודה ע"ש, ולר"י אלא הפסח נאכל
צשתי חצרות ושפיר יהי וכולים לעשות פסח אחד רק
להפרש זה חמה צשעת אכילה, אלא דהוי שאין חשש
התפלות על האכילה יחד דוקא, אלא צככל העסק שיהי
להם ע"ש שימנו עלמס יחד, זה חסרו חז"ל, זה דין
מיוחד, ע"כ לימודו אותו צמתני' דפסחים, אבל לאכול יחד
שפיר יש לומר שגם צחשים משראל עם נשים יחד אסור,
ולא שייך ללמד דין זה כאן לענין פסח כי הוא דין כללי צכל
מקום קיצון, וממילא נוע שלר"ש שאין הפסח נאכל צשתי
חצרות ואסור לעשות מחילה, עכ"ה שבו"רכו לחפש ענה
שיהי ראשים לאכול יחד, והיינו ע"י שימנו מצני משפחתם
כ"ל, וציותר מוצן הדבר לפי מה שכתבנו לעיל שיש צי'
דינים צאיסור זה, ואם יוצדים צנפרד צהפסק שטח
צציהכ"י אף צלא מחילה, אינו איסור החלטי רק לפי המקום
עם יש חשש הרבור וקלות ראש כ"ל, ממילא כאן צאכילה
פסח אלא אף לר"ש דאסור לעשות מחילה צציהכ"י, אבל
יכולים להוסיב האנשים והנשים צנפרד והפסק מקום
צציהכ"י צאופן שלא יהי חשש צצירה דהא איסור זה
השני אינו החלטי אלא לפי הצציות, ואם הם לדיקים או
גויסי צבדדי אין איסור כ"ל, או שוכלו לסדר הציצות
צאופן שיפסיקו הקרובים צין הנשים להנשים הזרים, אבל
זה צרור שא"ה להוליא מכאן שום קולא לענין דין תערוצה
כ"ל. וכן מה צמציא צחצובה כ"ל רחיה ממתני' (דף
פ"ו ע"א) הכלל הופכה פניה ע"ש, אין רחיה דשפיר
י"ל שהיא צצשה פניו קרובים כאלה שלענין איסור תערוצה
נחשצו גויסי, ויהי אין שיהי כבר צררו שאין להוליא
דינים חדשים על סמך דבר שלא נשגה צמוקמו כ"ל.

מפורש דצדקו, משמע דבסעודה גדולה שהיו קרוין הרבה לא עשו כן חו"ש, ויתכן שהסעודה הקטנה היו מוג המשתתף שבאמת אין צורך איסור כלל לפי דין השני ג"כ כיון דאין צאים לידו הרכור דגייסו צדדו, ועכ"ז נמנעו לומר שהשמחה צמטונו לעשות משמחה למשמחה שהולי לפעמים צלו יחידים שאינם קרובים, כן מראה הדבר לעג"ד, אבל יחי הדבר איך שיהי צמטק קראקא, זה צדור שהיתה סעודה קטנה, וגם לא כתוב שישבו בתערוצת חלה צהדר אחד, וגם אין שום רמז להסכמה על מנהג זה צד"ה, ואדרבה יש יסוד גדול לאיסור מדכותב שכל כן אין אומרים שהשמחה צמטונו, שזה עלמנו מראה שדעתו שצולפן כזה אין שמה צמטונו ואסור, ואחר כ"ז אינו יודע איך נוכל ללמוד מכתב הישר להערוצת.

אולם בלבוש צמטונו כתב דעשוי אין מהרים צד זה אפשר משום דגשים מורגלות ציינו עשוי הרבה צין בהאשים ואין כלן הרכורי עצירה כל כך דמיון עלן כי קאקי חיורי מתוך רוב ההגלן ציינו זכיון הדשו דשו עכ"ל. ולכאורה דבריו ע"מ כיון דהיא איסור דאורייתא איך שייך להחיר מלאכה טעם שהוא חף חס הוא עטם אמיתי, ומכל שכן לפי שצדדו שהיה איסור עלמי חף חס אין שום חשש הרכור כמו בהספד דלעתוד שיזועל הילכ"ר כ"ל. ועכ"ה ל"ל שמה שכתוב הלבוש דעשוי אין מהרים צד זה היינו רק על דין השני ציינו צהדר אחד צנפרד שזה אין איסור עלמי רק גדר לעצירה וזה כתב סברא להקל משום דמורגלות ציינו, אבל לדין הראשון תערוצת ממש, אין סברא זו מועלת כלל, כיון שהיה איסור עלמי כ"ל.

כ"ז כתבתי ליישב דעת הלבוש, אבל לדינא ע"מ. חס יש לסמוך על זה למעשה להקל אפי' צדו השני היינו צהדר אחד צנפרד, כיון דנראה דעת הרבה אחרונים דלא ס"ל כותי' צד זה, דבעו"מ מני זה מרגיש צנפשו שהיתרו של הלבוש מתאים לו וצטוה שלא יבוא לידו הרכור חו"ש. ובסוף ספר חידושי הרא"ה העתיק לשון קדשו של צעל הכפלא"ה ז"ל צענון זה, ח"ל: אשר חסמים הגידו והזכירו שלא להיות אגשים וע"מ צהדר אחד צסעודת גשואין וכמה רעה ראינו כי בהקבל אגשים יגשים כאלה יחוגו ויניעו ומידי הרכור לא ילאו ואשה פגיעתה רעה, פן יעלה צלחה ומאה להלכד צו ח"ו ואין שמה למעלה, לא כן לנו על הגברים ועצדו חס ה' צשמחה וגשים עם צפני עלמן חייבי צשמחה צפני עלמן, וכי' וצשמחה מאן דעבר על מילתא דלא וכי' חקכ"ז לפ"ק, ה"ק פנחס הלוי איש הורוויץ עכ"ל וכן יש להעתיק עוד כו"כ גדולים שלא סמכו עלמן על קולת הלבוש כ"ל, ועשו משמחה למשמחה צענון זה.

וי"ש להביא ראייה ליסוד ה"ל שישנם צד זה שני דיונים, והלמד המור מהלמד כ"ל, היינו שאם כי חלל המלמד צהספד אינו נזכר לרוב מחילה חלש שיהי לצד, עכ"ז לומדים משם יותר שצריך חיקון אחר להבדיל לגמרי, מדברי החסם סנהדרין דף כ' ע"א ד"ה גשים ללאת לפני המטה, דכתבו דכיון דשעת צער הוא ליכא למיחש להרכור ע"ש. ולכאורה קשה הלא צבוכה דף י"ב ה"ל מפורש שגם צשעת צער צריך להבדיל, חלה עכ"ה ז"ל שהבדלה דשעת צער הכח צבוכה היינו שיהי לצד חלל ח"ל מחילה, וזה יש גם צסנהדרין חס גשים יוצאות לפני המטה, חלה שהחוס מתגלים למח לא חששו לדין השני להבדיל יותר, ע"ז השיבו דצשעת צער ליכא למיחש להרכור, וממילא צעל דין השני, דהוא אינו איסור החלטי חלה לודר וכאו ח"ל גדר. ויותר מפורש הדבר צדדרי הרא"ה

וע"י צד"י ח"ל ח"י ק"מ שצביא דעת רש"י דגשים אין מלמדות לזימון אפי' עם צעליכן מפני שאין צהצרתן נאה, וכן מביא צסם י"א צצד"ן פ"ב דמגילה דלע"ג דגשים ממונות לעלמן אפי"ה אינן מלמדות לזמן עם האגשים משום פריאותה. ואף לדעת ר"ן שמתיר לזמן חס יש שלשה חגשים צלא לירוף שלהן וכן לדעת שאר הפוסקים שם כן, עכ"ה צריך לומר דלא חייבי שם לענון דין תערוצת, ואין ללמוד משם כלום, דשפיר אפשר לומר שאיירי רק לענין לירוף קרובים דלא שייך צדו איסור תערוצת, או שושבות צהדר אחר ושומונות לצרכת הזימון או שהשמש מלרפן כהא דסימן קל"ה, ח"פ.

ועתה נראה לא דעת רבוחינו הפוסקים צענון תערוצת צסעודות, ראשית געתיק מקור האיסור מספר חסידים סימן ע"ג ח"ל: גשים יושבות צין האגשים שהרכורים שם לא יתכן לצדך שהשמחה צמטונו ועל חלה וכיוצא בהם נאמר לא ישצתי צבוד משתקים ואעלזתי וכי' וכתוב כל שולחנות מלאו קוף לואה צלי מקום, לא חבו שמוע כל מלכה הצאה עצירה על ידו מועצ שלא יעשה הכמולה כמו לשמה חתן ואם יש פריאים ויודע שצלא פריאות לא יהי או אינו יכול להיות צלא הרכור או אינו יכול להיות מלראות צגשים חלה יהי שם עכ"ל.

והנה המעיין צלשון קדשו יראה ויבין שלא רק, השמחה צמטונו, חוסר לומר, חלה שאוסר עלם הישמה צתערוצת כמו שצביא סמך מקרא לא ישצתי וכי'. וח"כ כל הפוסקים האחרונים כמו הצ"ח והצ"ע אפי"ה סימן כ"ב שמתחיקים דין זה כונתם ג"כ שהוא חוסר צעלם חף שכתבו דאין לומר שהשמחה צמטונו, צדדאי אין כונתם שאם לא יאמרו שהשמחה צמטונו, שוב הכל כשר וישר, ולשון הצ"ח אעתיתי לכה שכתב צד"ה: צקראקא נוהגין צסעודה צשטוין צלול שני מצרכין אשר צרה ולא שהשמחה צמטונו וכו' חיימא ולא מלאתי שום טעם למנהג זה חלה לפי צסעודה זאת קטנה היא ומושיבין האגשים והגשים יחד צהדר אחד וכתב צמנהגים דאין מצרכין שהשמחה צמטונו היכא דליכא חששא דהרכור עצירה ולפי זה ודאי היכא דאין שם חלה חגשים צמטיבה צריך לצדך שהשמחה צמטונו עכ"ל. ודייק כ"ה מדלל כתב שום ציקורת על עטם הישיבה יחד חלה שנתן זה לעטם שאין אומרים שהשמחה צמטונו הרי דס"ל דאין איסור צעלם הדבר. ולע"ד זה לא יותן להאמר כלל, ראשית כמו שכתב כתבתי שכל המעתיקים את דברי ספר חסידים צודאי כונתם כמו שצבואר צמקור, שנית דברי הצ"ח צלמת לא נחיה שם כלל לאשמעיין דין הישר או איסור צישיבת תערוצת, חלה משתדל למנוח טעם להמנהג שכתבו צקראקא שלא לומר שהשמחה צמטונו צלול שני, ועוד שצלמת מסתברא דהא צהא חלי' דחס אין איסור צעלם הדבר למה לא יאמרו שהמחה צמטונו, ומה שצלמת היו נוהגין כן, מני יאמר שהיה צהיתר, ועפ"י הסכמת חכמים. ואדרבה לפי הצ"ח משמע שלא היה צהסכמתם וע"כ הנהיגו כמחאה נגד המנהג שלא לומר השמחה צמטונו להראות שאין השמחה צמטונו יח"ש משמחות כאלה.

אולם האמת יורה דרכו שהמעין צלשון הצ"ח יראה שמונה קראקא לא היה ח"ו צאיסור גמור, ונראה שאינו כמו שכתוב צספר חסידים, דהיה צספר חסידים יוחא: גשים יושבות צין האגשים וכי', וחלו הצ"ח מביא: סעודה קטנה היא ומושיבין האגשים והגשים יחד צהדר אחד וכי' הרי מפורש שמונה קראקא לא היה חו"ש נגד דין הראשון שצדדו לעיל היינו צתערוצת גמור

יק י"ה קרבן יק צמנו ארז וע"ה צ
 צמנו ק"ה

זכ"ל: ודאי יש איסור על האדם לילך למקום שעוברין שם על איסורי תורה, וראיה נמנה דאיתא ביומא דף ע"ג שיש מלאכה לראות בעשיות מלוב משום דברוב עם הדרת מלך, אי"כ שמעינן ממילא דלראות בעשירה יש איסור דהא ברוב עם הוא חי' ציון למלך עכ"ל, והוא נכון וברור. ועי' בט"ז יו"ד סי' פ"ט סק"ג שאפילו באיסור דרבנן כתב זכ"ל: והירא דבר ה' יחדיל עלמו מלי שב עם שאין מזהרין בזה במסיבה אחת.

אור"ח אם מסדרים סדר השיצה באופן שהאנשים יושבים מלד אחד של האולם והנשים מלד שני ויש הפסק מקום צניעות באופן שיש קצת היתר מהלבוש שבזמן הזה מורגלות צניעות כני"ל. ואף שהאחרונים מפקפקים על היתר זה, וגם הסבירה נתינת להחמיר, מי"מ עכ"פ צדק כבר אין להחליט שיש שם איסור צניעות, ועל כן יש מקום להקל ליראי ה' להשתתף באופן שהם יושבו מלד האנשים באופן שיהיה הפסק של אנשים צניעות לבין הנשים כיון שבאופן זה הרי אין עליהם איסור כיון שהם במקום שאין שם חשש הרהור והסתכלות, רק שאחרים היושבים בסוף גבול האנשים יכולים לצאת לידו עבירה, על זה שוב י"ל שאין עליהם אחריות כיון שבדוחק יש לאותן האנשים על מה לסמוך על שיטה הלבוש ודעמי אי"כ עכ"פ אין זה תשוב כמסכים על דבר עבירה כמובן.

והנה הביתר האחרון הזה הוא רק צדקה גדול לנורך מלוב ולמען השלום וכיוצא, אבל בלא"ה נראה שיש להחמיר כיון שאין הביתר ברור בזה. אבל במקום שיש צניעות בתערובת ממש לפעמי"ד אין שום מקום להקל כני"ל, וידעתי גם ידעתי שלדאבוננו רבים גדולים ועובדים מקילים בזה לנורך החזקת ישיבות ומוסדי תורה, ואין זה מהשודחיו להמליץ עליהם ואין בכוחנו להוכיחם, אבל כמדומני שאף חלק המסדרים משתאות בתערובת, מי"מ חילו היו נשאלים מיוחד ירא ה' באופן פרטי שאלת חכם מנאש שאינו משתתף במסיבות כאלה ונזהר לשמור עינו ומחשבתו אם ילך לצאקטע כזה, ונראה שהיו מורים לאיסור וד"ל, ואינו רואה להאריך בנקודה כזו.

ועוד יש להוסיף נקודה אחת, שלפי המדומה צידון לידן העדר השתתפותם של יראי ה' יכולה להביא לידו שינוי לעצב בעתיד כיון שיש צנור ה' לך גדול המצדקים לעשות כהלכה, ממילא כל המשתתף גם במלכ כזה יש עליו חשש לפני עור וגורם להמשיך התקלה גם להבא. **ואסיים** ברב צרכות לצניעות למעכ"ת, וידעתי גם ידעתי שטובתו לשמים למען האמת והשלום ע"כ כתבתי לו כל זה, ויעזור השי"ת שיהיו כל אמרנו לרנון לפני חזון כל, ומכאן לגאולה קרובה צ"ל.

סימן קלו

בענין חובת מחאה נגד בעה"ב שאינו מציינת לדינא

ב"ה יום ג' לסדר את הברכה אשר תשמעון, תשל"ה לפ"ק. תיתי שלמא רבה חייא אריבא נהורא נפישא על דאש מעכ"ת אהובי הרב ר' פלוני בן פלוני שליט"א.

אודרשה"מ, באה ברוב לערי וכאז לצי מוכרה אני לצוא בזה במגילת ספר בחוכמה מגולה והצבה מוסתרת. ראשית דבר הנני מזהיר בזה שבשום אופן לא תאמין להשמועה רעה כי בא שחוי"ש מעכ"ת שליט"א הוא מאלה הרצנים שהבעל-דין מתפאר בזה שישם

שם מוצא בשיטה על מסי סוכהדרין שבסוף ספר חמורה וחוי, וז"ל: מקום שנבאו נשים ללכת לפני המטה, אע"פ דבפי החלול קאמרי דהקיפו עזרת נשים גזחטרות כדי שלא יסתכלו בנשים הכא ליכא למיחש דשעת לער הוא עכ"ל. חזיון מזה דהכלל ממשעת לער חמור מהמלמד, ותיקון גזחטרות שהלריכו צבימ"ק אף דללמד משעת הספד, אינו נלך שם בשעת לער, ולא חמרוני דיו כני"ל. ואגב אורחא לומדים אנו מלשון קדשו של הרא"ש הבי"ל שכתיוקן צבימ"ק היה כדי שלא יסתכלו בנשים ולא בהצנת הגרמ"ש הבי"ל.

ובספר הפרדס לרש"י ז"ל (בולאח שהרנרייך עמוד ע"ב) כתב זכ"ל: חסור להחטרב הנשים עם הנשים בין בסעודה בין במחול בין בכל ענין מקיין ומה וכו', הרי מפורש ואלא מדברי רש"י ז"ל שמגמרת דסוכה הבי"ל לומדים בין במקום מלוב בין במקום רשות. **והמעייין** בלשונו של הלבוש יראה שאינו מעתיק לשונו של ספר חסידים כמו שכחוב בדפוסים שלפנינו: נשים יושבות בין האנשים וכו' כני"ל, אלא כותב זכ"ל: אמרו בספר חסידים כי"מ שאנשים ונשים רואין זה את זה כגון בסעודת נישואין וכו', הרי משמע מלשונו שאינו מדבר מדיון הראשון שיש צניעות בתערובת ממש אלא שרואין זה"ל, ורק מזה מקיל מסבירו הבי"ל, אבל בתערובת ממש שהוא איסור עלמו אינו מקיל כלל.

והנה כל זה שייך גם עם כל הנשים מלובשות בצנדי לניעות בלא גילוי צנר, מי"מ חסור התערובת כני"ל. אבל עם מלובשות צפריות יש עוד איסור נוסף לילך לשם, כדאיתא בגמרא צ"ב דף י"ז ע"ב אי דאיכא דרכא אחריחא רשע הוא, ופריש הרשב"ם שאף אם עולם עיניו ואינו מסתכל מי"מ אי איכא אורחא אחריחא ואזיל ביה שיש פריאות הוב רשע שלא היה לקרב אלא להרחק מן העבירה דק"ל הרחק מן הכיעור ע"ש.

אמנם נראה שדין איסור תערובת הכלל מהגמרא היינו דוקא באם הנאספים קובעים עצמם לאיזה דבר מאחד המאחד אותם יחדיו ופנוו בהספד דלעתיד שכולם יתאחדו למטה זו, וכן בשמחת בית השואבה, או בסעודת נישואין, שיש דבר משותף בין כולם, משאי"כ צנועשים יחד במסילת הברזל או בסאצוויו וכיוצא בכל אחד נוסע לדרך ואין שום דבר שאחד אותם, אין זה בכלל איסור תערובת, ואם כי לריק זהירות שלא להכשל שם צברבארי עבירה והסתכלות ר"ל, ופודאי אם יש ענה להמנע מזה הוב בכלל איכא דרכא אחריחא רשע הוב, מי"מ אם לריק לנסוע הוב בכלל ליכא דרכא אחריחא חנוס הוב אלא דאפי"ה מוצע ליה למינס נפשיה לעולם עיניו מנראות ברע כמבואר שם בגמרא הבי"ל.

היוצא לנו מכל זה להלכה ולהשתתף בסעודה שאנשים ונשים יושבים יחד במשורב הוא איסור דאורייתא לכל הדיעות מדיון הראשון הבי"ל, ואף צדוק גמור בעטות נפשו שלא יבוא לידו עבירה מי"מ הוב איסור בעלם כני"ל, ואף אם מסדרין גם שלחן מיוחד לנורך האנשים יראי ה' שאינם רואים לישב בתערובת ואף אם שולחן זה הוב צניעה שבאמת אין שם שום חשש, וגם יש הפסק והבדל צינע לבין הנשים ע"י אנשים אחרים החוללים צינע לבין הנשים, מי"מ מאחר שיתר המסובין עוברים על איסור דאורייתא, חסור ליראי ה' להשתתף שם, דכיון דבאמת חל עליהם חובת חוכמה ומחאה נגד העובדים, ואף שא"כ להם לקיים זה, וכשם שמלוב לומר דבר הגשמע וכו' מי"מ צודאי שאסור לילך לשם שזה נראה בהסכמה על דבר

צק"ג, ז"ל קמא אצו"ג ימ"ג חלק י"ז סי'

אפי' על אביו ועל אמו אינו נוהג בו' ומסבירה ה"מ לענין גזירות ז' אבל לענין גזירות ל' נוהג הוא' על אביו ואמו בהספורת עד שיגמרו בו כו' כ"ט הטור צ"ח והדברים מבוארים שבה הרמב"ן לפרט להא דקאמר אינו נוהג אלא יום א' . אינו אלא לענין גזירות ז' והיינו כמה שגזרו על שאר אבל שאסור בהם מלאכה רחוקה כו' כמ"ט הטור ס' טפ"ט שאכל חסור בהם מלאכה רחוקה ל"א יום א' כיון דיאל י"ה גזירות אלו אינו נוהג בשמועה רחוקה אלא יום א' בצדד אבל מה שגזרו על שאר אבל חוץ ל' יום היינו גיהוק וחספוסות ושמה בגזירות אלו נוהג אף בשמועה רחוקה על אביו ואמו כל י"ב חודש . ונראה דטעמו משום דחיוק בסוגיא פ' חלו מגנחין בדוכתי טובא דדין אבל על אביו ואמו כל י"ב חודש ודין אבל על שאר קרובי' חוץ ל' יום שנים הן ולכך נוהג בהספורת עד שיגמרו בו חזירו וצריהו עד שיגיע הרגל ולא יכנס לבית השמחה עד י"ח וכן בשאלת שלום כו' וכמ"ט הטור ס' טפ"ח דדין שאלת שלומי' על אביו ואמו כל י"ח כדן שאלת שלו' על שאר קרובים בחוץ ל' ומיהו בשאר חומרות שנהגו בני אשכנז חוץ ל' על שאר קרובי' שלא ליכנס למרחק ושלא ללבוש בחינת לבן אס לא שילבוש אחר וכיוצא בזה אין מנהג כל עיקר להחמיר בזה על אביו ואמו בשמועה רחוקה ואין חילוק בין חוץ ל' מיום השמועה לאחר ל' דכיון דרחוקה הוא אינה נהגת אלא יום א' וזוהי חספוסות וגיהוק ושמה ושאלת שלום דנוהגים כל י"ח כדאמרן ואף בלאותן שנהגו להכניס החתן לחופה דרך שושבינות לא ידענו היתר לילך לבית השמחה כל י"ח ומשום לא ראיתי א"כ נכנס משעה שיהי' מקלין דבדר זה שהוא מפורש לאיסור בחלמוד צרייהא דחניא על כל המינים נכנס לבית השמחה לאחר ל' יום על אביו ואמו לאחר י"ח ו"ל כמדק צרייה מילה דסעודה צרייה מילה לא חשיב שמחה כדאי' בכתובות פ"ק דלא מצרכין בה שהשמחה במעונו משום דעירידי וניכא שמחה כמ"ט פ"ק פ' ואלו מגלחין אינרא דכתבו חוס' בשם הירושלמי ובמסכת טמחות דאס' הי' סעודה של מילה מותר ואפשר דהיינו דווקא בשאין סס' חסר וכמדומה ל"ל שמחה) כסעודת צרייה מילה ובסעודת קידוש החודש כדכ' תוס' א"כ בסעודת סוים מסכ' כדכתיב . וכן צ"ח עלי העסקתי משם גדולים דאפי' באכל שהוא צעל צרייה חסור ליכנס לסעודה משום דסעודת צ"מ כמי' הוי שמחה דכתיב עש' אכני על אמרתך הק' יואל :

→ **דנה שארה** בסעודת חתונה ליל צ' להמנהג בקראקא שאין אומרים שהשמחה

במעונו אי שרי לאכל לאכול באותו סעודה :
חשובה אי' צדקה סימן ש"ד ומביאו ב"י ס"ס ט"א וז"ל כן שמימי מרבי ציוס שני שלאחר ניסואין רגילין לאכול דגים וסאלו אס אבל יכול לאכול עמיה והשיב כשפסקין מלומר שהשמחה במעונו טוב אינה נקראת סעודה שמחה אע"פ שאסור בכל סעודת הדיעות מיהו הכא כיון דהוי רגילין עד השתא לומר שהשמחה במעונו והשתא לא אמרינן לא מקרי סעודת שמחה עכ"ל . לכאורה הי' נראה צ"ל להקל ג"כ לאכל מאחר שא"ל באותו סעודה שהש"ב אבל אחר עינירעה דאינו כדדורה ציוס ב' שהוא לאחר הניסואין עכבר בעל בעילת מילה בליל צ' ולכך רגילין לאכול דגים משום דברכה דדגים כדאי' פ"ק דכתובות חס' ודאי כיון דא"ל שהש"ב אין כאן סעודת שמחה כמו שביאר טעמו של דבר כיון דעד השתא הוי אומרים שהש"ב וישתא לא אמרינן לא מקרי סעודת שמחה אבל בליל צ' קודם בעילת מילה דנהגין לומר אשר ברא א"כ עדיין לא נבמר הניסואין פסיטא דמקרי שמחה ועיקר השמחה הוא באותו סעודה ועוד דהוי בכלל חקקה עקרו

בשנת מעשה הניכר הלכך צטל ממנו דין ז' . דא"כ קשה סוף דקאמרי אמרתי וסס צברייהא דשמע שמועה קרובה ולמ"ט ורגל נעשה רחוקה דאפי' דבי שמע עדיין הי' קרובה אינו נוהגת אלא יום א' וכתב הרמב"ן דאפי' שבת"ס ורגל נעשית רחוקה נוהג דברים שצ"כ והשומע שמועה רחוקה צענת או צרגל אינו נוהג כלום ולמ"ט או רגל נוהג שעה א' ודין : (צכאן חסר קצת וכמדומה שכוונתו דא"כ מדוע צאל למ"ט נעשה רחוקה לריך לנהוג יום א' כיון דיאל י"ה כמה שנהג בשנת דברים שצ"כ כיון שא"ל לעשות בו מעשה הניכר משום אבילות אלא ע"כ דאין לחלק בין חול (לשנת) ומזה יש ליתן טעם למנהג העולם כו' (הכל מבואר ס"ס ת"צ) ולפ"ו פסיטא דריך לנהוג אבילות בשנת צדערי' שצ"כ כל היום דאס לא יכה אלא שעה א' א"כ האידאפשר שיחזור לאבילותו צמ"ט וכ"כ הרמב"ן ביוכוח עם הגדולים שדעת הרמ"ב דנהגו במקלת הליל וכת' וז"ל דאין ראי' מהסוף דעמדו המנחמין בו' דנשמע מקלת יום ממש ולא מקלת לילה האס ודאי אס רכה לנהוג כולו באבילות נוהג איכא למימר דהם הי' דרכם שיבואו המנחמין אלו ביום ז' לנחם ולצדק צרייה אבילות וא"כ האידא יתא חבל מותר צרייה צלילה לאחר שנהג באבילות מקלת לילה ואח"כ יעמוד עמיהם באכל אבל ודאי אס רכה לרחוק צלילה ולנעול מעלי' ושלא יבאו המנחמין ביום השביעי כלל הי' והוא הטעם עכ"ד צדק ע' ע"ב ואפי' שחולקי' הפוסקים וס"ל דלא בהרמב"ן וס"ל דלא מקלת היום ככולו אלא בנהג ביום ולא צלילה . מ"מ שמינין מני' דדבר שא"ל הוא למאי דנהגו לנהוג אבילות שעה א' צמ"ט אחר הדגלה אפי' כשחל ז' שלו בשנת משום דכיון דלא נעשה מעשה בשנת הניכר בו משום אבילות עושהו צמ"ט א"כ האידא אפשר שלא יכה בשנת דברים שצ"כ אלא מקלת היום ואח"כ צמ"ט יחזור לאבילותו . ואפי' א"ת"ל דקך מנהגו לאו מנהג ותיקיין הוא וא"ל לנהוג כלל אבילות צמ"ט כשחל ז' בשנת מ"מ הן ספק אצ"ל דלא באבילות דצרייה שצ"כ היום ככולו היכא דלא כהג אבילות במעשה שייכר בו משום אבילות כדפרישית ואפי' דבגהות סמ"ק ע"ט רבי יחיאל ומביאו הטור ס"ס ת"צ לגבי הזמנה שמועה קרובה בשנת כחז דאין שנת עולה כו' ונוהג בו דברים שצ"כ במקלת היום נלע"ד דאפי' אין לנו להקל לחסות הצרת היחיד במקום שהרבים חולקי' עליו כמבואר בסו"ת' חולקיין על סברת ר' יחיאל וכבר נדחו דברי דבינו יחיאל מהרבה פוסקים דס"ל דשנת עולה בהחלט המינין שהרי מפורש בירושלמי ומביאו המרדכי במס' מק' הפתר שגוררו מי' ונתייחסו בשנת מלכקס ומאזתה שעה חל עליו אבילות ונמצא שת' שלו לשנת הבאה וכ"ה דעת הסמ"ג בשם צה"ג שהשנת עולה אפי' בהחלט המינין אע"פ שלא כהג אבילות מקודם וכך פסק צה"ע ס' ת"צ סעיף ז' דלא כר' יחיאל ואף הטור עצמו נראה שבת' ת"צ הביא דבריו לומר שר' יחיאל החמיר בזה שמי שרובה להחמיר יחמיר לעצמו אבל העיקר כדעת סמ"ג בשם צה"ג ושאר פוסקים ומלאחי למחר"ס לוריא בהגהותיו (כאן חסר) בזה סל קנא ובהא נחישתא דאין לקרותו לס"ת כל יום השנת אע"פ שהוא ז' שלו כחנהי וחתמתי אכני .

הק' יואל צו לא"ל מותר ד' שמואל זלה"ה ציוס א' ד"צ תמוז ע"ח :
נד שנים כו' לאהו' חתני הרבני הנבזי ר"מ ור"ג מוהר"ר דוד' סג"ל ס' מה ששאלת בענין מי ששמע שמועה רחוקה על אביו הלא כבר נהגו כל ישראל בדין זה אחר הרמב"ן ז"ל בת"ה בעובדא דר"ח אחי' לי' שמישחא דאציה מצי חוואשה אחא לקמי' דר"ח א"ל הרי אמרו שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום א' אלמא

ה עובק
פסיטא
ד ספטור
הוא נוד
הי הורא'
ט ע"כ
אס הי'
ל הדעת
נחת רוח
חין אותו
הה שמת
יל אחר
אל יטמא
פיוק א'
צו יצדוק
י שנתם
הה אינו
א לכבודו
דפוחין
כפי שהוא
ע"ד שלא
לפייס'
היה שמו
ונת
ל צל"ה
ה
ר לקרותו
במנהג
תלמודא
נקלת כו'
ה רב אבל
סך התם
הר דבין
וילא י"ה
גזירות ז'
ה שצ"כ
ידי הובחו
ה שצ"כ
ית ז' אלא
הר"י ע"ס
המת וכו'
הדל יכו'
הר הניכר
קיל דאינו
הה מעשה
החירה כו'
המי אע"פ
סוף א"כ
ה אסור לו
ה לא דטל
היום דכל
וס אב לוח
ז' וריך
המי דברים
כל היום
יכא עאינו
אל לעשות
ה

ש"א ה"א ה"א ה"א

שקדי חכמים על תקנת ז"י שהיא טמח עמה ג"י ומאחר
שכחפה הוא ביום ו' קודם זכרו א"כ עדיין הוא חזק ג"י
למחנה וסעדת שמחה מקרי' אלא ביום ז' ממש דהוי למחר
צעילת מלוג לאחר כשואין הוא וא"א אשר זכר ולא שמחה
במשני עם פסג' רבי' דלא מקרי שמחה כיון שא"א
אפי' שהט"ב אבל לא יעלה על הדעת כשמזכירין אשר זכר
אלא יהא נקרא שמחה דהא ודאי כיון דעדיין לא
נגמרו הנישואין כיון שמזכירין אשר זכר כשזכות שמחה הוא
אלא שיש למנוח טובא על מנהג זה בקראקא שא"א שהט"ב
ומזכירין אשר זכר ואיכא קאמר הש"ס בפ"ק דכתובות דאחר
הנישואין דאין מזכירין אשר זכר מ"מ מנצח שהט"ב אפי' לא
אמי' מחמת הלולא דוקא עד ל' מאן ואילך עד יב"ח אם
אמר מחמת הלולא מנצח שהט"ב * ולפענ"כ ליישב
דהמנהג נחפשו ע"פ סזר חסידים שכ' כ"מ שאנשים ונשים
רואין זא"ל כגון כשעודת נישואין אין לביד שהט"ב לפי שאין
שמחה לפני הקב"ה כשיש בו הרהורי עבירה עכ"ל בס"י *
ולפי שבאו שמחה צליל ב' אין עושין שמחה כ"א לקרובים
וכולם וישדין בביט חורף ובושדין ביחד הכל חתן וכמה אנשי'
ונשים לפיכך א"א שהט"ב ע"פ ס"ח משת"כ טענת כשעודת
ג' דע"ן שמחה גדולה ואנשים בלבד ונשים בליד * וכן
כשעבירה צליל טעם ונשבת שחריה אין בושדין לשם בקראקא
כי אם בחורים ובתולות אין בו הרהורי עבירה אלא דוקא
כשבושדין עם נשים בעלות צליל ב' לשיכך א"א שהט"ב
אש"פ שדיין לא נגמרו הנישואין שאומר אשר זכר והשמחה
מקרי שמחה שמה והלכך יסור לאכל צאוחו שמחה
והוא זכר פשוט לפיכך א"א אמר הרוקח אלא דוקא ביום ז'
שהוא לאחר הנישואין כשעודת דרגים דאין אומרים אשר זכר
ולא שהשמחה במשני כמבואר בלשוננו אבל כשעודת דלפני
צליל ב' דלאומר אשר זכר פשיטא רבוה כשואין ממש ומקריא
שמחה שמה ואכל אסור זה * הנלעג"ד כחבתי וחמתתי
טמי נחודש ככליו טפ"ז לפ"ק * ה' והלעיר יואל :

הלכות אישות

גו אשר נתן כתר מלכות זכר א"ו יגיע אורו
ויזרח מששו * יקראו לפניו אבדך ונחון *
כבוד צהיכל קדשו * הוא אהובי האלוף ראש הגבורים * מיני
ובוקר הרים * משיב מלחמה שמיים * נ"י ע"ה פ"ה מ"ה
מהור"ר נתן יצ"ו ובאל"ט ובהיכלו כבוד כולו * ולהנחיים על
דגלו רב שלום קבלתי כחז מבי"ת וע"ד הטעמה זה נוסחה *
אשה ינא עלי' קול לאחר כשואי' לבעלה האני וילדה בת
ל' חדשים שהיא היתה לזנונים ונחצברה מאחר כשטרחה
שהיא הרה לזנונים מיהרה ועשה החונה עם בעלה האני
כדי לחפוט על נישופיה כן הוציאו דעה ואמרו הזמן חיונה
הי' כן ורא"י שהרי לז' חדשים נולדה והיחה גדולה כולל בן
ט' ואוחו הקול ינא מפי אשה אחת משרתה צנית וכשפאמע
הדבר ונחפוטם לרבים הי' קלא דלא פסיק בלא גואלי האשה
וחנני לוחתה אשה שהוציאה עליה עם רע וגם שבאו פרק
דכו' דיכה זדין עד אחד דין דב פפא אבל דומי דמתא לא
פסקו ומפי השמועה אמרו שגם הנושא התפאר כמה פעמים
שהוא זכר עליה והנה הבעל דר עמה טענה שטים ויותר לאחר
לידת הבת ויבא את הבת אהבה גמורה * ולא עלה על דעתו
על דבר אחר וקודם מוחו כשהי' מצוה מחמת היתה וקרא
לבתו וזוה עליה כמה וכמה ענינים : גם הודיע אז
צלאווחו שהיא תירע חלקו מאביו גם חלק כבודה שלו אח"כ
מת הבעל ההוא מה לעשות עם האשה שהיא אם לחוס לקול
ולעד הוה להטעך לה חליפה כי מת הבעל ומחו כל הבנים
שהי' לה עם אשתו ולא הניח רק אוחו עם שקראו עליה ערער

שהיא אינה מצעלה ונמלא חמת צלל זרע ואוחו האיש שיצא
עליו קול שהיא הרעה ממנו הוא בדר אסון רחוק כמו חמשי'
פרסאות ויותר מוחו המקום אשר האשה עם ומעלה לא
כתקבל אוחו העדית בפני ז"ד גם בנ"ד הראשון צעה יראת
הקול לא נודע לפת עמה אם כתקבל כי מפו כל הדור הוא
אשר הי' לפניהם זה הענין עכ"ל רמב"ם הלילה למען ליון
המלווינים בין החכמים לא אחשה ולמען ירא תלם במ"כ לא
אשקוט חף כי מימי לא שמחתי בהנחה ולא תקעפי עממי
לדבר הלכה ואמרו: לכל לך לך אל הגדולים אשר זכרין המה
אמנם לאהבת קידומים וטוסף לה כי בקראי השאלה הכרישו
כך דקרי במאזני שיקול דעתי והרי אר"ל מדבר עקר מרחק
גם על השמיקה בזן לא אחריש עד יאל כננה דקדק במ"ד
והנולד לאור דין זה כריכין אנו למשא ומחן כשמעפא
דחוסטין לקול דסוף מסכת גיעין והוא דלמחשביין יאל שמה
מקודשת בעיר הי' מקודשת וכו' ואמריין לה אגבדא והאמר
רב אשי כל קלא דבאר נישואי' לא חיישיין לה הכי קאמר כו'
אמר רבא יאל עליה עם מונה בעיר אין חוסטין לה מ"ט
פרינפא בעלמא הוא דהוי לה כחנאי אכלה בשוק גרגר בשוק
וכו' עד אר"י בן טורי א"כ לא הנחת בת לאנריה אביו
שיוצתתה מה צעלה * והנה ודאי אין ראי' מפעטא דתלמודא
דלא מכ"ח כתב דהקול זכר אחר נישואים שזיננה קודם לכן
והא קאמר דכל קלא דבאר נישואים לא חיישיין לה דהכא
אירי דווקא כל זמן שיוצתתתה מה צעלה אבל מש צעלה כהן
דא"כ דאסורה לישא לכהן אחר כדמיכתי תלמודא להדיא בפ'
הזורק אהא דקאמר דהלח ר"י ציה דר' אבשי' מדוויל לשמאל
ילמדו רביו יאל עליו הול איפ פלוה כהן כסב גט להטרו
וישבתת החתין ומנחשתו מהו טלה לזו טלה וכו' ופ"ד התם
הלא והאמר רב אשי כל קלא דבאר נישואין לא חיישיין מאי
הלא טלה כמי מהני וכו' הרי צהדיא דכי מת בעלה הרי
חיישיין לקלא קמא אש"ג דהוי זכר נישואיה וא"ל דכאכ בנ"ד
יש לפוט שמה מציא לצו על צניה וכדפריהתם והרי אש'
מוציא לצו על צניה ואש"ג דלא קיימא הך פירכא היט מסו'
דכיון דמראשון לא מסקיין ליכא לצו וכדמיכתי התם אבל
בנ"ד דליכא הך היכירא איכא למימר ללעו על צניה חיישיין
מ"מ כ"ל דלאו מילתא היא דאיכא למימר דע"כ לא חיישיין
ללעו אלא כשאין פוסלין הולד לכהונה וכו' פירש"ם אשה מציא
לעו על צניה מראשון שהן חללין אבל בנ"ד מ"מ אש"ל יזיחה
מ"מ ה' כאמנם לומר לכשר כבעלתי כדפסקין הלכתא בפ"ב*
דכתובות כה"ג דנאמנה ואש"ג דליחי לא אמרה הכי מ"מ
ליכא לעו דהא יכלי כ"ש למימר שהמרה לכשר כבעלתי
וכדאמר התם בשוף שמשפא מימר אמרי עיינו רבנן בפך
קידושין וכו' : ועוד נראה לי בפרך דאש"ל דהוי כה"ג לעו
משום דאי מחזקיין לה שזיננה צעה אלתנוסה והיא לא אמרה
לכשר כבעלתי חיישיין לה אפילו זרוז כשרים אכלה דאיכא
פרי רובא משום מעלה עשו ציוחסין וכדאית' לשיטא לשום
חד תרוגי' דההוב' בפ"ב* דכתובות אלתנוסיהן מעשה כתיבוקת
א' שירדה ליד למלאות חן משין מ"מ כ"ל דע"כ לא אמר
דחיישיין ללעו אלא היכא דצאתו אנו יודעין שהלעו שקר
ובהוה דממאל מאחר דקלא אמי נתר נישואים והוי לגבי
הראשון הקול כמאן ליתא וכל צניס שהם נולדים מראשון
אפי' הן לאחר הקול ודאי כשרים שריי מתירים אותה לבעלה
לכתחלה וכשרים הם ולכן אין לנו לאומר על שני טלה מוציא
לעו שקר על הצניס אבל בנ"ד דאנו חוסטין לקלא דזאת הבת
נולדה מהריון של זנוני כאלמנטה ודאי חיישיין לה דליכא
לנימור דבריר לן דכשרה משום דנולדה אחר שיצא הקול
ונחנבל דהרי הקול שכבר היתה הרם לזנונים קודם שילדה :
וגדולה מזה כ"ל דאפי' יחשה חמת צעלה הוי חיישיין לקלא
לכל מיני נפקותא מחשק קלא דהא דאמר לא חיישיין לקלא

* צ"ל פ"ק דכהרבות

דבאר

לריב
מקוה
לכב
בחו
פלו
דבר
דמי
הלך
גמי
איכ
קני
בע
זנו
צק
דב
מז
דכ
דכ
דכ
דכ
עו
בו
נו
עו
רו
וה
א
ד
ל
ו
ו
ו
ו

עם כלתו אע"פ שנתקחה וזו מרובה נדרך ומשה חופה בעיר טעם וזכרו שמה
בזנות וזו הנשקה ונקרא ברכת התקנים בזכות המעשים עכ"ל נראה דנשקה וזו מרובה
דקאמר היינו ג' או ד' ימים ומ"ח תוך ז' הוא דלילו חמ"ד ז' און מקום לברכה
התקנים * וזכו שכתב הרא"ש לפעמים שכוללים התקן והכלה לעיר אחרת לר"ך לנדר

בולם השוכים כאחד לשמחה ומברכין ברכת חתנים כיון שאוכלין
בסעודה שתקנו בחופה וכן עמא דבר ע"כ לא היו שם פנים חדשות
אין מברכין ז' ברכות (א) אלא בסעודה הראשונה ל"ש אכלו בו
ביום או בלילה של אחריו אלא שהשמחה במעונו ואשר ברא מברכין
כל ז' ונראה דאפי' אלמנה לאלמן שאין מברכין ז' ברכות (ב) אלא
יום אחד אפילו איכא פנים חדשות שהשמחה במעונו ואשר ברא
מברכין כל ג' בזמן שמחתם ואומרים אותה (ג) אפי' אין שם ז' ימים
שגם אשר ברא צריך עשרה ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל מן ואיך
עד תשלום שלשים אומר שהשמחה במעונו בין אם מומינים סתם בין
אם מומינים בשביל החופה ואמר שהשמחה במעונו ואם מומינים סתם
לאכול בשביל החופה ואמר שהשמחה במעונו ואם מומינים סתם
אין אומרים אותה ובני החופה מתחילין לאומרו (ד) משערה שמתחילין
להכין צרכי החופה וכתוב בספר המצות (ה) והאירגא ערבה כל
שמחה ואין לומר אותו כלל אחר שבעה (ו) ואחר בתולה ואחר
אלמנה מברכין לה (ז) ברכת חתנים כל שבעה בתולה אפילו נשאת
לאלמן (ח) ואלמנה דוקא בנישואין לבחור אבל אם נישאת לאלמן
אין מברכין אלא יום אחד :

בועל
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד
במקום שכתבנו כדן וכך ראה יום אחד

בחופה, בלא ברכת המזון, ודמי לקידוש והכרלה. ובתחילה נותנים שתי כוסות: ביד המברך, ומקבלם בבי ידיו, זה אחר זה, ואחר כך תופס החשוב שביניהם לכוס של ברכת המזון, ומניח השני על השולחן, עד סיום ברכת המזון, ואחר כך מניח הראשון, ותופס השני, ומברך עליו שש ברכות, וחוזר ומניח, ותופס את הראשון, ומברך פרי הגפן, ושותה. ואין צריך לערות מן כוס של ברכת המזון לתוך השני, שהרי אינו פוגם, ונותן לכלה, או למסובים. ואני אומר, אפילו מאן דמברכים אבי כוסות, דווקא לוי ברכות, שמצינו ז' ברכות בלא סעודה, כגון תחילת נשואין, אבל אשר ברא, ולא אשכתן בלא סעודה, אין צריך אלא כוס אחד, וכן עיקר.

כב דין מסקנא דמילתא, האידנא לית לן לא שורה ולא רחבה, אלא ברכת אבילות שבברכת המזון, כגון אל אמת כו', בברכת הטוב ומטיב, ונחם ה' אלקינו בברכת בונה ירושלים, והוא בעשרה, ואבלים מן המניין, ונהג כל שבעה, ואומרים נברך מנחם אבלים שאכלנו משלו כו', וזה לא בעי עשרה. וכשבת אין אומרים כלל ברכת אבילות, אף ונברך מנחם אבלים שלא לומר כשבת. ואל תמעה להזכיר כפריסת המוציא, או בברכות הכוס, מנחם אבילים, כדרך שראיתי הטועים. ונוסח של נחם עם חתימתה, ואל אמת כו' מבואר: **אמר** ר' יצחק, אמר ר' יוחנן (ה' ע"ב) מברכים ברכת חתנים בעשרה, כל שבעה, וחתנים מן המנין, אפילו הרבה חתנים שם, וברכת אבילים בעשרה כל שבעה, ואין אבילים מן המנין, מאי ברכת אבילים, ברכת רחבה, כשהן מברכין את האבל סעודה ראשונה משל אחרים, והיו מברכין אותה ברחבה, ומברכים ברכה של אבילים בפני עצמו, וחזרתם ברוך אתה ה' מנחם אבילים, אפילו כל ז', והוא שכאז פנים חדשות, אבל הסעודה הראשונה שאנו מברכין האבל בביתו, ואין מוסיפין בה ברכה בפני עצמו, אלא כפי מה שאומר כל ז', אין שם רחבה עליה, אלא ברכת אבילים מקרי, ואבילים מן המנין, ולא כדעת הרוקח (סימן ש"ג), שכתב באותה (הבראה) [הברכה], אין אבילים מן המנין.

וכתב הרא"ש (סימן י"ד) בשם רב פלטי גאון, והאידנא לית לן לא שורה, פי', שהיו (אומרים) [עומדים] עליו בשורה, שהיה עושין סביב האבל, ולא ברכת רחבה, אלא מברכין אחר הזימון דיינא אמת שופט צדק ואמת וכו', ואין אומרים נברך מנחם אבילים שאכלנו, לפי שאין משנין נוסח הברכה, להוסיף עליה דברים אחרים. ורב עמרם כתב (סדר ר"ע השלם ח"ב סימן קנ"ז) שיש לאומר, וכן הרמב"ם (ה' אבל פ"ג ה"א) וכן נראה עיקר, דומיא דברכת חתנים, שאומרים שהשמחה במעונו, כלומר, שהשמחה אינו משלנו, אלא ממעונו, גם כן הניחום של אבילים אינו משלנו, אלא הקדוש ברוך הוא מנחמם, וגם מדאיכור ברכת חתנים ואבילים בחדא, ש"מ שדומים קצת זו לזו. והטעם שאין נוהגים האידנא לומר ברכת רחבה, לפי שהאבילים מוחלין על מה שמברכין אותם ברחבה, שאין הכרח בדבר, כמו שכתב הרמב"ן בתורת האדם (עמ' ר"ה) שיכולין למחול, ועוד שאנו בעונותינו הרבים בין האומות, ומשום הרשעה אין לנו לעשות לא שורה, ולא ברכת רחבה,

ויכול לברך שם ברכת חתנים. וכן היה מעשה, באדם אחד שהלך עם כלתו לעיר אחרת, והצריכו לברך שם ברכת חתנים, עד כאן לשונו, וכן פסק רבו מהר"ם, ואנו נוהגים כדבריהם, בפרט במדינתנו, שאין שם מושב מקום קבוע לחתן וכלה, אלא היכא שאוכלים החתן עם הכלה והשושבינים קרוי מקום חופה, וברוב מקומות החתן והשושבינים אוכלין בבית אחד, והכלה עם שושבינים בבית אחר. **ג** גם בספר חסידים (סימן שצ"ג - תתש"ג) כתב שאין לברך שהשמחה במעונו היכן שיושבין אנשים ונשים בחדר אחד, כי השטן מקטרג, ואין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא, ואני הגבר אשר ראה עני עמי, שכמה קלקולים באו מזה, ומכל מקום מנהג יפה, כשמברכים ברכת חתנים, דהיינו כל ז' ברכות, שמוליקים הכלה במקום החתן, דו' ברכות על עיקר הזיווג וחיבור נתקנה, אם כן ראוי לברך על שניהם, אבל בברכת אשר ברא לא נהגו לרקדק, ואפילו כשאר עושין שום סעודה לכלה, כגון בתוך ז' ימי המשתה, שעושים הקרוים סעודה לחתן לחוד, אפילו הכי מברכין אשר ברא, ואין שייך לברך אלא במקום סעודת חתן וכלה, דהא עיקר הברכה על שמחת החתן נתקנה, ואלמנה לבחור יוכיח, כדפי' לעיל סימן י"ב, וכן נראה מהתוספות דלעיל (ס"ט) שכתבו אפילו כלתו עמו כו', משמע במקום שמברכין ברכת חתנים מברכין אפילו בלא כלה כלל.

עוד כתב הרא"ש (ס"ט) ויש אומרים, שאם אוכלין כדי וה' בתים, שאין מברכין שהשמחה במעונו וברכת חתנים אלא בבית החופה, כלומר במקום חתן, כדמשמע הכא, שאין שמחה אלא בחופה. ונראה, שאם יש שמש שמשמש בכל הכתים, השמש מצרפן, ומברכין ככולן כל ז' ברכות, בין ברכת אשר ברא, והשמחה במעונו, כדאמרן בפרק ג' שאכלו (ברכות ז' ע"ב) שהשמש מצרפן לזימון, קל וחומר לענין שחשובים ענין סעודה אחת, מעין שמחת נשואין. וה"ר יחיאל אמר בשם ה"ר יודא, שאפילו בלא שמש, כיון שהתחילו לאכול בביתו עם אותן שבחופה בפעם אחת, כולן חשובין כאחד לשמחה, ומברכין ברכת חתנים, כיון שאוכלין מן הסעודה שתקנו בשביל החופה, ובני החופה, וכן עמא דבר ע"כ. וכן אנו נוהגים, דסעודה מוכח עליהם, וגם אי אפשר שלא יבא גם השמש שמשמש בבית החתן וישמש מעט בבתי אחרים, אבל שמש הסעודה שאוכלין אחר כך ביחד, אפילו הם עשרה, אין מברכין כלל ז' ברכות, וכן כתב הכל בו (סימן כ"ה), ולא כו' טוביה, שאמר שמברכין, אכן שהשמחה במעונו נראה לברך, (דכוס קבועין) [דכולם קרואין] הילולא הן.

כא דין שצריך ב' כוסות לוי ברכות, ולא לאשר ברא, וכן חמצא איך יתנהג המברך בב' כוסות:

כתבו התוספות בפרק ע"פ (פסחים ק"ב ע"ב ד"ה שאין), יש נהגו בחופה ליקח כוס אחר לז' ברכות, ולא לברך על כוס של ברכת המזון, משום דאין עושין מצות חבילות, וה"ד משולם אמר שאין צריך, ויכול לברך על כוס אחד, ולא דמי לקידוש וברכת המזון, דתרי מילי נינהו, אבל הכא ברכת המזון גורם לברכת הנשואין, ודווקא ברכת אירוסין ונשואין,

ס"ט י"ג ע"ה ע"ה

י"ב א"א ו"ד מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה מ"ה